

De impact van slachtoffer-daderbemiddeling op het leven van de dader

slachtofferⁱⁿbeeld

Auteur

Bertineke Top

Masterthese Psychologie: Geestelijke Gezondheidsbevordering

Universiteit Twente

Begeleiders

Dr. S. Zebel

Dr. S.M. Kelders

Enschede, 13 december 2013

Voorwoord

Omdat ik zowel de richting Conflict, Risico & Veiligheid als de richting Geestelijke Gezondheidsbevordering erg interessant vind, heb ik ervoor gekozen de vakken van beide richtingen te volgen. Het volgen van een eventuele GZ-opleiding in de toekomst, vereist echter een diploma in de klinische richting. Dit heeft mij doen besluiten af te studeren in de richting Geestelijke Gezondheidsbevordering. Het onderwerp 'slachtoffer-daderbemiddeling', het expertisegebied van Sven Zebel, sprak mij erg aan. Na overleg bleek dat het mogelijk was een onderwerp uit de richting Conflict, Risico en Veiligheid te gebruiken voor mijn afstudeerscriptie voor Geestelijke Gezondheidsbevordering. Ik wil Sven dan ook bedanken dat hij mij wilde begeleiden bij deze scriptie. Ook Saskia Kelders wil ik bedanken voor haar bijdrage als tweede begeleider. Verder ben ik grote dank verschuldigd aan Wendy Schreurs, die veel tijd heeft gestopt in haar taak als tweede codeur. Ook de stichting Slachtoffer in Beeld wil ik graag bedanken, voor de inzage in hun dossiers. Zonder deze dossiers was dit onderzoek niet mogelijk geweest. Met name Manon Elbersen en Ria Cazander hebben mij hierbij erg geholpen.

Na deze woorden van dank rest mij enkel nog u veel plezier te wensen met het lezen van deze scriptie!

Erna Top
Enschede, 2013

Samenvatting

De stichting Slachtoffer in Beeld houdt zich bezig met slachtoffer-daderbemiddeling in Nederland. Gesprekken tussen slachtoffers en daders kunnen face-to-face zijn, of door middel van brieven of pendelbemiddeling. Ook is het mogelijk om een groepsherstelbijeenkomst te houden, waarbij ook belangrijke anderen aanwezig zijn, zoals bijvoorbeeld familie, vrienden en behandelaren van slachtoffer en dader. Dit onderzoek heeft zich gericht op de impact van slachtoffer-daderbemiddeling op daders. Dit is belangrijk omdat er nog weinig bekend is over de psychologische impact van deze bemiddelingen op daders. Om de impact te onderzoeken, is gebruik gemaakt van de verslagen die bemiddelaars hebben opgesteld. Aan de hand van 90 verslagen zijn verschillende impactitems gecodeerd. De helft van deze zaken is door een tweede beoordelaar gecodeerd. Alleen de items waarbij de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid hoog genoeg was, zijn meegenomen in de verdere analyses. Uit de analyses van deze gegevens blijkt dat slachtoffer-daderbemiddeling een grote impact op de dader heeft. Na de bemiddeling schaamt de dader zich meer, ervaart hij/zij meer opluchting en sympathie richting het slachtoffer en neemt hij/zij meer verantwoordelijkheid voor delict. Dit is zowel bij directe als indirecte bemiddeling het geval. Ook treedt er, voornamelijk tijdens directe bemiddeling, vaak herstel op en maken slachtoffers en daders afspraken met elkaar. Directe bemiddeling leidt tot betere uitkomsten voor de relatie tussen slachtoffer en dader dan indirecte bemiddeling. De persoonlijke impact op de dader is zowel bij directe als bij indirecte bemiddeling positief. Ook de inhoud van de bemiddeling hangt samen met de impact die de bemiddeling op de dader heeft. Op basis daarvan wordt verondersteld dat enkel een aanmelding bij Slachtoffer in Beeld niet zorgt voor de gevonden impact. Omdat een aantal voorspellers van minder recidive toenemen, wordt in de discussie aannemelijk gemaakt dat recidive na slachtoffer-daderbemiddeling afneemt. Ook worden in de discussie suggesties voor vervolgonderzoek gegeven.

Abstract

The foundation 'Slachtoffer in Beeld' (Victim in Focus) facilitates victim-offender mediation in the Netherlands. Conversations between victims and offenders can be face-to-face, through letters or through a pendulum. It is also possible to have a conversation between victim and offender with other people, like their relatives and therapists, present. The present study focused on the impact of victim-offender mediation on offenders. This is an important study because there is not much known about the psychological impact of this type of mediation on offenders. To investigate this impact, the reports of the mediators are used. On the basis of 90 of these reports, several impact items are coded. Half of these reports are also coded by a second assessor. Only the items where the inter-rater reliability was high enough are used in the analysis. These analyses show that victim-offender mediation has a great impact on the offender. The offender feels more sympathy for the victim, more relief and more shame. Also he/she takes more responsibility for the crime. This is the case in both direct and indirect mediation. During mediation a rehabilitation process between victim and offender commences and they get some kind of an agreement. This is mainly the case with direct mediation. Direct mediation leads to positive outcomes in the relation between victim and offender. The personal impact on the offender is both positive in direct mediation as in indirect mediation. What happens during mediation is rated to the impact on the offender. Because of these findings, it is plausible that the effect of mediation is not just because of the application at 'Slachtoffer in Beeld'. Some of the impact items are predictors of less recidivism. Because of the increase in these items, it is plausible that recidivism decreases after victim-offender mediation. Suggestions for future studies are made in the discussion.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
Abstract.....	3
1. Inleiding.....	6
1.1 Slachtoffer-daderbemiddeling.....	6
1.2 Slachtoffer in Beeld	7
1.3 Onderzoek Zebel (2012)	7
1.4 Psychologische impact van de bemiddeling op daders.....	8
1.5 Recidive	10
1.6 Wat zorgt voor een grote impact van bemiddeling op de dader?	11
1.6.1 Leeftijd dader	11
1.6.2 Direct-indirecte bemiddeling	11
1.7 Ervaringen van bemiddelaars	11
1.8 Dit onderzoek.....	12
1.9 Hypothesen.....	12
2. Methode	13
2.1 Selectie van bemiddelingszaken	13
2.2 Representativiteit van de steekproef van 90 zaken uit de registratie van Slachtoffer in Beeld..	13
2.3 Coderen van de bemiddelingszaken	14
2.3.1 Codeerschema.....	15
2.4 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid	16
2.5 Datareductie	19
2.6 Data-analyse	19
3. Resultaten.....	20
3.1 Hypothese 1 en 2: Impact van de bemiddeling op de dader.....	20
3.2 Hypothese 3 en 4: Effect van bemiddelingsvorm en meer- of minderjarigheid op de impact bij de dader	21
3.3 Exploratieve onderzoeksvraag: Effect van bemiddelingskenmerken op de impact bij de dader	21
3.3.1 Effect van de overige categorische variabelen op de impactitems.....	21
3.3.2 Effect van gebeurtenissen tijdens de bemiddeling op de impact op de dader	22
3.3.3 Berouw voor de bemiddeling en initiatiefnemer	25

4. Discussie en conclusie	25
4.1 Impact op daders	25
4.2 Verschil tussen directe en indirecte bemiddeling.....	26
4.3 Meer- of minderjarigheid van daders	27
4.4 Andere bemiddelingskenmerken	27
4.5 Gebeurtenissen tijdens de bemiddeling.....	28
4.6 Beperkingen en sterke punten van het huidige onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	28
4.7 Conclusie.....	31
Referenties	32
Appendices	34
Appendix A Beschrijvende statistieken	34
Appendix B Codeerschema	36
Appendix C Overige effecten van de categorische variabelen op de impactitems.....	45
Appendix D Overige correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en de impactitems.....	46

1. Inleiding

Slachtoffer-daderbemiddeling is een gesprek (schriftelijk of face-to-face) tussen het slachtoffer van een delict en de dader, dat begeleid wordt door een professionele bemiddelaar. Deze bemiddeling wordt de laatste jaren steeds vaker uitgevoerd, zowel in Nederland (Van Burik, Heim, Hoogeveen, Jong, Slump & Vogelvang, 2010), als in het buitenland (Strang et al., 2006). Veel (Nederlandse) onderzoeken richten zich op de mate van recidive en tevredenheid van de daders. Naar de diepere psychologische impact van bemiddeling op de dader is nog weinig onderzoek gedaan. Onderzoek van Zebel (2012) geeft aanleiding te denken dat slachtoffer-daderbemiddeling de dader persoonlijk raakt. Waar dit persoonlijk raken voor de dader uit bestaat en hoe dit tot stand komt, is echter nog niet bekend. Ook is nog onbekend of slachtoffer-daderbemiddeling voor daders met bepaalde kenmerken beter werkt dan voor andere daders.

Een bemiddelingsgesprek wordt begeleid door een professionele bemiddelaar. Deze bereidt het gesprek met het slachtoffer en de dader individueel voor. Door bemiddelaars wordt opgemerkt dat tijdens de bemiddeling de wederzijdse sympathie tussen dader en slachtoffer toeneemt. In een gesprek met een aantal bemiddelaars kwam naar voren dat zij menen dat deze sympathie ontstaat door het direct contact dat slachtoffers en daders met elkaar hebben. De toegenomen sympathie zou volgens hen veel positieve gevolgen voor de dader hebben. Zij zouden in het vervolg minder delicten plegen, omdat zij niet meer slachtoffers willen maken. Met betrekking tot het effect van wederzijdse sympathie op de dader, is weinig onderzoek gedaan. Wel vonden De Castella, Platow, Wenzel, Okimoto en Feather (2011) dat bij herstelbemiddeling in Australië meer sympathie voor het slachtoffer bij de dader zorgde voor een grotere kans op herstel. Met herstel wordt bedoeld dat beide partijen positiever tegenover elkaar staan. Dit herstel gaat dus over een wederzijds effect tussen slachtoffer en dader. Volgens bemiddelaars legt het slachtoffer tijdens het gesprek meestal uit welke gevolgen het delict op zijn of haar leven heeft gehad. Deze gevolgen zijn vaak veel groter dan de dader dacht. Daardoor komen bij de dader vaak spijt en schaamte naar boven. Bemiddelaars zien dit als een duidelijke aanwijzing dat het gesprek een grote impact op de dader heeft. Het huidige onderzoek richt zich daarom op de persoonlijke impact die slachtoffer-daderbemiddeling op het leven van de dader heeft en onderzoekt daarbij ook hoe deze impact tot stand komt. Bovendien is het voor bemiddelaars belangrijk om te weten of bemiddeling op daders met verschillende kenmerken een verschillende impact heeft. Dit is belangrijk omdat zij hiermee een betere inschatting van de uitkomst van de bemiddeling kunnen maken. Dit helpt hen om te beslissen of een voortraject voor de dader nodig is. Ook dit wordt in deze studie onderzocht.

1.1 Slachtoffer-daderbemiddeling

Slachtoffer-daderbemiddeling is een vorm van herstelrecht. Al in 1977 pleitte Barnett voor dit, op dat moment nog nieuwe, systeem. Hij meende dat we het oude systeem van straffen achter ons moesten laten, om delicten in het vervolg op te lossen door te herstellen tussen slachtoffer en dader. In Nederland is er voor slachtoffers ook de mogelijkheid om tijdens de rechtszaak van zich te laten horen via de schriftelijke slachtofferverklaring of het spreekrecht (o.a. Pemberton, 2012). Hier ontbreekt echter de interactie tussen dader en slachtoffer. Het belangrijkste element van herstelrecht is het herstellen van de geleden schade van het slachtoffer. Dit kan zowel herstel van immateriële schade (psychologische schade) als herstel van materiële schade (financiële vergoeding) zijn. In het geval van de stichting Slachtoffer in Beeld, gaat het om herstel van immateriële schade. De dader kan bijvoorbeeld uitleggen waarom hij het delict gepleegd heeft en zijn excuses aanbieden. Slachtoffers geven zichzelf vaak de schuld van het delict, om het delict een plaats te geven (Strang et al., 2006). Het wegnemen van dit idee heeft volgens Foa (1997) een positieve uitwerking op de stresssymptomen van slachtoffers.

1.2 Slachtoffer in Beeld

In Nederland wordt slachtoffer-daderbemiddeling door de stichting Slachtoffer in Beeld uitgevoerd. Slachtoffer in Beeld begon in 2007 met alleen jeugdige daders. Sinds 2009 is het ook mogelijk dat volwassen daders een slachtoffer-dadergesprek aangaan. De naam van de stichting doet vermoeden dat zij voornamelijk vanuit het slachtoffer handelen. Dit is echter niet het geval. Slachtoffer in Beeld is een onafhankelijke organisatie die zowel vanuit de belangen van de dader, als de belangen van het slachtoffer handelt. De naam van de stichting is ontstaan vanuit een project dat leerstraffen voor jonge daders ontwikkelde en uitvoerde, waarbij jonge daders geconfronteerd werden met de gevolgen van hun delict voor slachtoffers. Het is een zusterorganisatie van Slachtofferhulp Nederland. Verwijzingen komen echter niet alleen van Slachtofferhulp Nederland. Ook organisaties die aan de kant van de dader werken, zoals bureau Jeugdzorg, Raad van de Kinderbescherming en Penitentiare Inrichtingen kunnen deelnemers bij Slachtoffer in Beeld aanmelden. Uit de jaarcijfers van Slachtoffer in Beeld blijkt dat het aantal aanmeldingen vanuit Slachtofferhulp zelfs achterblijft bij het aantal aanmeldingen van organisaties die vanuit de dader werken (Zebel, Elbersen & van Ruiten, 2010).

In eerste instantie waren de slachtoffer-dadergesprekken in Nederland bedoeld om slachtoffers te helpen. De bemiddeling werd daarom niet in een strafrechtelijk kader gedaan, omdat het dan het strafproces zou kunnen beïnvloeden (van Burik et al., 2010). Op dit moment bestaan er in Nederland zowel bemiddelingen binnen het strafrechtelijk kader als daar buiten. De strafrechtelijke bemiddelingen (SiB mediation genoemd) worden door een strafrechtactor, een officier van justitie of rechter bijvoorbeeld, aangeboden. De uitkomst van deze bemiddeling kan invloed hebben op de rechtszaak en/of strafbepaling. Deze mediation leidt in veel gevallen tot een overeenkomst tussen slachtoffer en dader, of tot een sepot met instemming van het slachtoffer (Claessen & Zeles, 2013). De bemiddelingen buiten het strafrechtelijk kader worden vrijwillig aangevraagd en hebben geen invloed op de rechtszaak. Deze niet-strafrechtelijke bemiddelingen kunnen zowel voor, tijdens, als na het rechtsproces plaatsvinden.

Wanneer het tot een bemiddeling komt, kan dit in vier verschillende vormen plaatsvinden. Bij een gesprek spreken slachtoffer en dader elkaar face-to-face. Naast de bemiddelaar, het slachtoffer en de dader, kunnen ook anderen aanwezig zijn. Bij een gesprek zijn zij er echter alleen voor ondersteuning, zij vertellen zelf niet hun kant van het verhaal. Dit is anders bij een groepsherstelbijeenkomst. Bij deze bijeenkomst kunnen ook anderen dan het slachtoffer en de dader hun verhaal doen, bijvoorbeeld familie, vrienden of behandelaren van slachtoffer en dader. Als een face-to-face gesprek niet mogelijk is, bijvoorbeeld doordat het slachtoffer te bang is om bij de dader in de buurt te komen, zijn er ook andere bemiddelingsvormen mogelijk. Slachtoffer en dader kunnen brieven naar elkaar schrijven, of gebruik maken van een pendelbemiddeling, waarbij de bemiddelaar letterlijke boodschappen overbrengt.

Slachtoffer in Beeld werkt vanuit drie principes: vertrouwelijkheid, onpartijdigheid & vrijwilligheid. Dit betekent dat gesprekken door zowel bemiddelaars als deelnemende partijen vertrouwelijk worden behandeld. Beide partijen moeten kunnen zeggen wat zij willen, zonder bang te zijn dat dit aan anderen verteld wordt. De bemiddelaar is tijdens het gesprek meerpartijdig. Dit betekent dat hij/zij zowel voor de belangen van de dader, als van het slachtoffer opkomt. Verder kan een gesprek alleen tot stand komen als slachtoffer en dader beide vrijwillig meedoen.

1.3 Onderzoek Zebel (2012)

Uit onderzoek van Zebel (2012) blijkt dat de bemiddeling van Slachtoffer in Beeld voor veel slachtoffers en daders werkt. De meerderheid van de deelnemers (zowel slachtoffers als daders) is tevreden over het bemiddeld contact en ziet het als waardevol. Bovendien ervaren slachtoffers

minder angst en woede richting de dader na een bemiddelingsgesprek. Voor de pendelbemiddeling en briefwisseling geldt dat slachtoffers wel minder angst ervoeren, maar niet minder woede. Ook vindt Zebel in zijn onderzoek dat de antwoorden van daders over de gevolgen voor slachtoffers een sterkere en significante samenhang vertonen met hoe daders naar zichzelf kijken na een slachtoffer-dadergesprek dan voor het gesprek. Als zij meer woede en angst bij het slachtoffer inschatten, hadden zij ook een negatiever beeld over zichzelf. Zebel concludeert hieruit dat de ingeschatte gevolgen voor slachtoffers daders persoonlijk meer raken na een slachtoffer-daderbemiddeling dan daarvoor. Of de bemiddeling daders ook meer inzicht in de gevolgen voor slachtoffers geeft, is nog niet bewezen, maar hiervoor worden wel aanwijzingen gevonden (Zebel, 2012). Er is dus al een indicatie voor het idee dat een slachtoffer-daderbemiddeling daders persoonlijk raakt. Echter, deze conclusie is getrokken op basis van gesloten vragen, die bovendien naar andere zaken informeerden dan de mate waarin het gesprek daders 'persoonlijk raakte'.

1.4 Psychologische impact van de bemiddeling op daders

Er is veel literatuur over slachtoffer-daderbemiddeling en de kant van de daders. De Jeugdreclassering meldt bijvoorbeeld voor 40% van de cliënten die zij aanmelden 'positieve effecten' (van Burik et al., 2010). Wat die 'positieve effecten' inhouden, is echter niet bekend. Schnabel en Nadler (2008) ontwikkelden een model dat zowel de behoeften van slachtoffers als van daders in kaart brengt. Voor daders heeft het plegen van het delict ervoor gezorgd dat hun beeld van zichzelf als een morele en sociaal geaccepteerde burger in gevaar komt. Dit beeld van zichzelf kunnen daders tijdens slachtoffer-daderbemiddeling repareren. Volgens Schnabel en Nadler (2008) zou dit voor daders de reden zijn dat zij meedoen aan bemiddeling en zou de impact op daders hier ook voor een groot deel mee samenhangen. Er zijn echter nog meer ideeën over impact op de dader. Een aantal belangrijke ideeën hierover wordt hieronder besproken.

Schaamte

Schaamte leidt tot willen verdwijnen of de schaamtevolle situatie weg willen maken (Tangney & Dearing, 2002). Mensen die zich schamen voelen zich klein en waardeloos. Vaak denken ze aan hoe hun gebrekkige zelf door anderen wordt waargenomen (Lewis, 1971). Schaamtevolle gebeurtenissen zijn pijnlijk om te vertellen (Tangney, 1993). Schaamte heeft betrekking op je hele persoon, je hele zelfbeeld wordt erdoor aangetast. Volgens Hosser, Windzio & Greve (2008) lijdt schaamte tot meer recidive. Volgens Braithwaite (1989, geciteerd in Harris, 2006) kan schaamte bij daders op twee manieren tot stand komen: re-integratieve en stigmatiserende schaamte. Braithwaite (1989) definieert re-integratieve schaamte als afkeuring, maar wel met respect voor de persoon, die opgeheven is door vergeving en de persoon geen etiket van 'kwaad-persoon' opplakt. Deze schaamte leidt tot minder delictgedrag. Stigmatiserende schaamte is het tegenovergestelde: het is niet respectvol tegenover de persoon, er is geen vergeving en het labelt de persoon als 'slecht'. Deze schaamte zou resulteren in meer delictgedrag. Uit onderzoek van Harris (2006) blijkt dat bij herstelbemiddeling meer re-integratieve schaamte bij daders voorkomt dan bij enkel een afhandeling van de zaak bij de rechter.

Schuldgevoel

Schuldgevoel is minder pijnlijk dan schaamte. Je keurt jezelf als persoon niet af, alleen een bepaald gedrag. Mensen die midden in schuldgevoel zitten, focussen zich vaak op het gedrag, ze denken er steeds over na, en wensen dat ze zich anders gedragen hadden (Lewis, 1971). Ze stellen niet zichzelf als (waardeloos) persoon daarbij op de voorgrond. Schuld tast niet je hele identiteit aan, maar zorgt voor spanning ten opzichte van een bepaald slecht gedrag (Lewis, 1971). Het zorgt ervoor dat je iets op wilt lossen, en/of in de toekomst niet meer wilt doen (Tangney & Dearing, 2002). Schuld lijkt bovendien erg op het concept dat Braithwaite (1989) beschrijft als re-integratieve schaamte; het labelt niet de persoon als 'slecht', maar alleen het gedrag. Hieruit kan opgemaakt worden dat bij daders die zich werkelijk schuldig voelen ten opzichte van het delict en het slachtoffer de kans groot is dat zij in de toekomst geen delicten meer willen plegen.

Spijt

Vanuit het idee dat je zelf schuld ervaart, komt spijt (Lewis, 1971). Spijt betekent dat je beseft dat je iets niet had moeten doen, je wilt het in de toekomst niet meer doen en zou het graag ongedaan maken (Lauwaert, 2009). Omdat een delict (meestal) niet ongedaan te maken is, komt spijt bij daders tot uiting in het goed willen maken met het slachtoffer. Voor slachtoffers is het vaak belangrijk dat de dader spijt heeft en zijn excuses aanbiedt (Strang et al., 2006). Voor daders kan dit ook een belangrijk onderdeel zijn. Door het maken van excuses kunnen daders het negatieve beeld dat zij van zichzelf hebben na het plegen van delict, recht zetten (Schnabel & Nadler, 2008).

Herstel

Van Garsse (2012) noemt verschillende gevolgen die slachtoffer-daderbemiddeling voor de dader kan hebben. Als eerste noemt hij 'herstel'. Van Garsse is zich bewust van de misverstanden die het woord 'herstel' in dit verband op kunnen roepen. Hij benadrukt dat het herstel tussen dader en slachtoffer geen poging is om het delict en de gevolgen ongedaan te maken. Met herstel doelt van Garsse (2012) op 'her-stellen': 'het zich herpositioneren ten aanzien van de feiten en hun gevolgen zodat deze op een zinvolle manier een plaats kunnen krijgen in het eigen leven'. De herstelbehoefte komt vaak van zowel de kant van het slachtoffer als van de dader. Wat 'herstel' voor daders precies inhoudt, vindt van Garsse (2012) moeilijk te definiëren. Wel kan de dader tijdens een bemiddelingsgesprek het beeld dat het slachtoffer van hem/haar als dader heeft bijvoorbeeld herstellen. Zoals de theorie van Schnabel en Nadler (2008) ook al zegt, heeft het delict in veel gevallen een negatieve impact op het zelfbeeld van de dader (van Garsse, 2012; Zebel, 2012). Dit (zelf)beeld van de dader kan tijdens het gesprek hersteld worden.

Moraliteit

Volgens Morris (2002) zou herstelbemiddeling een positieve invloed op de moraliteit van daders hebben. De bemiddeling kan een pedagogisch effect hebben, doordat tijdens het gesprek bij daders een attitudeverandering ten opzichte van het plegen van delicten optreedt. Door een slachtoffer-daderbemiddeling zijn 'neutralisaties' niet meer mogelijk. Neutralisaties zijn uitspraken die de dader gebruikt om morele waarden te neutraliseren, en hiermee zijn verantwoordelijkheid te verminderen. Dit kunnen uitspraken zijn als: 'Ach zo erg was het niet, het slachtoffer is het vast allang vergeten'. Het gebruik van neutralisatietechnieken wordt geassocieerd met crimineel gedrag (Andrews & Bonta, 1998, geciteerd in Beven, Hall, Froyland, Steels en Goulding, 2005). Deze neutralisaties worden door een gesprek met het slachtoffer vaak onderuit gehaald. Dit is niet alleen zo met betrekking tot het gepleegde delict, maar kan ook meer in het algemeen gelden. Door het onderuit halen van neutralisaties met betrekking tot het gepleegde delict, ervaart de dader dat het slachtoffer een delict van een andere kant beleeft.

Verantwoordelijkheid voor het delict nemen

Of daders het systeem eerlijk vinden, heeft invloed op de mate van verantwoordelijkheid nemen (Beven et al., 2005). Beven et al. meten het idee van daders dat zij volgens een eerlijk systeem behandeld worden, aan de hand van de tevredenheid over het proces. Zebel (2012) vond dat daders over het algemeen tevreden zijn over het proces van slachtoffer-daderbemiddeling bij Slachtoffer in Beeld. De redenering van Beven et al. (2005) volgend, vinden daders bij Slachtoffer in Beeld de bemiddeling een eerlijk systeem -ze zijn immers tevreden- en nemen daarmee meer verantwoordelijkheid voor hun delict. Ook volgens Morris (2002) nemen daders na een slachtoffer-dadergesprek meer verantwoordelijkheid dan na een normale afhandeling van de zaak. Dit komt onder andere doordat de eerder genoemde neutralisaties weggenomen worden. Beven et al. (2005) meten het nemen van verantwoordelijkheid door de dader aan de hand van neutralisaties. Als zij minder neutralisaties uiten, worden zij gezien als meer verantwoordelijkheid voor het delict nemend. Bovendien blijkt 'verantwoordelijkheid voor het delict nemen' samen te hangen met minder kans op

recidive (Werkgroep Risicotaxatie Forensische Psychiatrie, 2002; Johnstone & van Ness, 2006, geciteerd in Hosser, Windzio & Greve, 2008).

Overeenkomst

Van Garsse (2012) noemt nog een mogelijk gevolg van een slachtoffer-dadergesprek: overeenkomst. Slachtoffer en dader kunnen tijdens het gesprek tot een overeenkomst komen, die publieke tussenkomst in sommige gevallen overbodig kan maken. Een financiële schadevergoeding is slechts één van de aspecten die in deze overeenkomst aan de orde kunnen komen. Dit onderdeel moet echter niet een te evident deel van het gesprek uitmaken. Volgens van Garsse (2012) kan dit leiden tot secundaire victimisering: het slachtoffer voelt zich uitgekocht en krijgt het gevoel door de financiële vergoeding het zwijgen opgelegd te krijgen. In het geval van bemiddeling gekoppeld aan het strafrecht kan zo'n overeenkomst ervoor zorgen dat de zaak geseponeerd wordt. In het geval van bemiddeling los van het strafrecht, kunnen slachtoffer en dader bijvoorbeeld afspreken om bij elkaar uit de buurt te blijven, of, in het geval dat slachtoffer en dader elkaar van tevoren kenden, elkaar juist weer te kunnen ontmoeten. De meta-analyse van Latimer Dowden en Muis (2005) vond dat daders zich na een bemiddeling vaker aan hun afspraken met betrekking tot schadevergoedingen hielden dan na een normale afhandeling. Zebel (2012) veronderstelt dat daders zich ook beter zullen houden aan andere afspraken.

Inzicht

Steketee, Woerds, Mol en Boutellier (2006) deden onderzoek onder jeugdige daders die deelnamen aan herstelbemiddelingen. Dit onderzoek gaf aanwijzingen dat een slachtoffer-daderbemiddeling de jonge daders meer inzicht in de gevolgen van het delict geeft. Dit inzicht komt tot stand door meer kennis over wat de gevolgen van een delict voor slachtoffers kunnen zijn. Zij ervoeren het als confronterend om van het slachtoffer te horen wat zij met hun delict hadden aangericht. Ook bij Zebel (2012) bestaat het vermoeden dat een slachtoffer-dadergesprek de dader meer inzicht in de gevolgen van het delict voor het slachtoffer geeft. Zowel in Nederland als in het buitenland is nog geen wetenschappelijk bewijs gevonden dat daders door slachtoffer-daderbemiddeling werkelijk meer inzicht krijgen in hun moreel verwerpelijk gedrag en de gevolgen daarvan (Steketee et al., 2006).

1.5 Recidive

Volgens Beven et al. (2005) is het heel aannemelijk dat herstel tussen slachtoffer en dader leidt tot minder crimineel gedrag bij de dader, al is dit niet één van de hoofddoelen van herstelbemiddeling (Morris, 2002). Steketee et al. (2006) omschrijven dit op de volgende manier: 'Door direct contact tussen het slachtoffer en de jongere en de herstelgerichte handelingen, zou de dader beseffen wat hij heeft gedaan en vervolgens niet meer in de fout gaan.' Beven et al. verwachten dat daders eerder bereid zijn tot behandeling als zij input hebben kunnen leveren voor beslissingen over hun eigen rehabilitatieproces. Aangezien bemiddeling bij Slachtoffer in Beeld altijd vrijwillig gedaan moet worden, kan deze bemiddeling gezien worden als een deel van rehabilitatie waarin de dader zelf inspraak heeft gehad. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat herstelbemiddeling inderdaad zorgt voor een vermindering van het recidivecijfer. Delgado (2000) vergelijkt slachtoffer-daderbemiddeling met een gewone afhandeling van het delict door middel van een rechtszaak en vindt dat het recidivecijfer na bemiddeling lager is. Latimer et al. (2005) komen in hun meta-analyse tot dezelfde conclusie. Bovendien zijn de delicten van daders die meegedaan hebben aan herstelbemiddeling die zij daarna wel plegen, van minder zware aard dan de delicten die daders pleegden die niet aan herstelbemiddeling hadden meegedaan (Nugent, Umbreit, Wiinamaki & Paddock, 1999). Maxwell en Morris (1999, geciteerd in Morris, 2002) vonden dat de attitude van daders ten opzichte van het plegen van delicten in de toekomst, na herstelbemiddeling gerelateerd was aan hun werkelijke vermogen om delictvrij te blijven.

1.6 Wat zorgt voor een grote impact van bemiddeling op de dader?

Zoals al aangegeven is, is het voor bemiddelaars van Slachtoffer in Beeld belangrijk om te weten of de impact op verschillende soorten daders hetzelfde is. Zij kunnen daardoor een betere inschatting van de uitkomst van de bemiddeling maken en hun werkwijze daarop aanpassen. In sommige gevallen kan bijvoorbeeld een voortraject voor de dader nodig zijn. Ook is het voor bemiddelaars belangrijk om te weten of directe en indirecte bemiddeling dezelfde impact hebben, zodat zij hierin, samen met de deelnemers, een goede keuze kunnen maken.

1.6.1 Leeftijd dader

In een recent onderzoek van Claessen en Zeles (2013) is gevonden dat de gemiddelde leeftijd bij succesvolle bemiddelingen lager lag, dan bij niet-succesvolle bemiddelingen. Zij concluderen dat de kans op succesvolle bemiddeling het grootst is bij jeugdige daders. Ook Bergseth en Bouffard (2007) en Kirkwood (2010) vinden dat herstelbemiddeling voor jonge daders goed werkt en een positieve invloed heeft. Een positieve invloed kan bijvoorbeeld zijn dat jonge daders na afloop van de bemiddeling een negatievere attitude ten opzichte van het plegen van de delicten hebben en het hun intentie is om geen delicten meer te plegen.

1.6.2 Direct-indirecte bemiddeling

Bij een indirecte manier van bemiddeling vindt geen directe confrontatie plaats. Hierdoor is minder ruimte voor een open discussie (Shapland et al., 2007) en missen daders een deel van de informatie die slachtoffers in een face-to-face contact door middel van non-verbale communicatie wel over kunnen brengen. Het zou kunnen zijn dat de dader zich hierdoor minder in het slachtoffer in kan leven. Bovendien wordt verondersteld dat wanneer beide partijen instemmen met een face-to-face ontmoeting, er voor de bemiddeling al meer commitment is dan wanneer partijen alleen aan een indirecte vorm van bemiddeling mee willen werken. Daders schatten in dat slachtoffers zowel na een indirect contact met de dader als na een direct contact, minder angst en woede ervaren (Zebel, 2012). Dit effect bij slachtoffers treedt in werkelijkheid echter het sterkst op bij een face-to-face bemiddeling. Daders schatten dit dus verkeerd in. Steketee et al. (2006) wijzen het succes van herstelbemiddeling toe aan het directe contact tussen slachtoffer en dader. Uit een onderzoek van Kirkwood (2010) bleek geen verschil in geslaagde zaken (in dit geval de totstandkoming van en tevredenheid met een overeenkomst) tussen face-to-face ontmoetingen en pendelbemiddelingen. Geen van de twee soorten bemiddeling bleek vaker te leiden tot een overeenkomst. Kirkwood (2010) stelt echter dat een verschil tussen face-to-face gesprekken en pendelbemiddelingen eventueel wel gevonden kunnen worden wanneer 'succes' op een andere manier gemeten wordt. Of er wel of geen overeenkomst tot stand is gekomen, zegt immers niet altijd of de bemiddeling voor slachtoffer en dader geslaagd is. Ook andere zaken, zoals afname van angst en woede bij het slachtoffer en minder recidive bij de dader, zeggen iets over het succes van de bemiddeling. Dignan (1990, geciteerd in Umbreit, Coates & Vos, 2004) deed onderzoek naar het verschil in recidive bij daders die met een face-to-face of een pendelbemiddeling mee hadden gedaan. Het recidivecijfer van de daders die met een face-to-face bemiddeling meededen, bleek significant lager dan dat van de daders die met een pendelbemiddeling mee hadden gedaan.

1.7 Ervaringen van bemiddelaars

Tijdens een gesprek met een aantal bemiddelaars van Slachtoffer in Beeld bleken de volgende ideeën bij bemiddelaars te spelen. Het valt hen op dat daders zich tijdens het bemiddelingsgesprek pas lijken te realiseren wat zij het slachtoffer hebben aangedaan. Dit idee komt ook naar voren uit een onderzoek in de Verenigde Staten onder jonge daders die meededen met een herstelbemiddelingsbijeenkomst (Choi, Green, Gilbert, 2011). Wanneer bemiddelaars tijdens het gesprek veel emoties bij de dader bemerken, hebben zij het idee dat het gesprek een grote impact heeft. Zij merken bijvoorbeeld vaak dat de dader opgelucht is, omdat hij/zij uitleg heeft kunnen

geven over het delict en het slachtoffer daardoor geen angst en woede ten opzichte van de dader meer ervaart. Ook zien zij vaak dat er wederzijdse sympathie tussen slachtoffer en dader ontstaat.

1.8 Dit onderzoek

Dit onderzoek bekijkt de gunstige effecten die Zebel (2012) aan de kant van de dader veronderstelt, nader en tracht tevens te achterhalen op welke manier deze effecten bereikt worden. Verder wordt onderzocht of de impact die het gesprek op de dader heeft, anders is bij daders met verschillende kenmerken en of verschillende bemiddelingskenmerken invloed op deze impact hebben. Slachtoffer in Beeld weet daardoor welk effect hun werk op de dader heeft. Als blijkt dat bepaalde dader- en/of bemiddelingskenmerken meer invloed hebben, kan Slachtoffer in Beeld hier met hun werkwijze op in spelen. De bemiddeling blijft natuurlijk vrijwillig en het zou niet wenselijk zijn de deelnemers te dwingen het gesprek op een bepaalde wijze te voeren. Echter kan Slachtoffer in Beeld haar deelnemers wel informeren over eventueel gunstiger effecten van bijvoorbeeld directe bemiddeling ten opzichte van indirecte bemiddeling.

1.9 Hypothesen

Op basis van bovenstaande literatuur zijn de volgende hypothesen opgesteld.

H1: Het slachtoffer-dadergesprek raakt de dader persoonlijk. Dit persoonlijk raken komt tot uiting in het meer gaan ervaren van emoties als schaamte, schuldgevoel, spijt, opluchting en sympathie voor het slachtoffer, door de bemiddeling.

De grote impact op de daders komt verder tot uiting in de items uit de tweede hypothese:

H2: Als gevolg van het slachtoffer-dadergesprek wordt de moraliteit van daders verhoogd, krijgen zij meer inzicht in de gevolgen van hun delict, nemen zij hier meer verantwoordelijkheid voor, krijgen een negatievere attitude ten opzichte van het plegen van delicten en hebben zij de intentie geen delicten meer te plegen. Ook treedt er herstel op tussen slachtoffer en dader en komen zij tot een overeenkomst.

Onder andere op basis van de onderzoeken van Shapland et al. (2007) en Dignan (1990) is de derde hypothese tot stand gekomen:

H3: Een face-to-face bemiddeling heeft een grotere impact op de dader dan een indirecte bemiddeling. Een grotere impact betekent dat emoties als schaamte, schuldgevoel, spijt en opluchting meer toenemen na een face-to-face bemiddeling dan na een indirecte bemiddeling. De grotere impact komt verder tot stand door een verhoogde moraliteit, meer inzicht, meer verantwoordelijkheid nemen, een negatievere attitude ten opzichte van delicten en een hogere intentie om geen delicten meer te plegen.

Op basis van de onderzoeken van onder andere Bergseth & Bouffard (2007) en Kirkwood (2010), is de vierde hypothese tot stand gekomen:

H4: Slachtoffer-dader bemiddeling heeft een grotere impact op het leven van minderjarige daders dan op het leven van meerderjarige daders.

Omdat te weinig bekend is met betrekking tot andere dader- en bemiddelingskenmerken, worden hierover geen hypothesen opgesteld. De eventuele samenhang tussen deze kenmerken en de impact die het gesprek op de dader heeft, wordt op exploratieve wijze onderzocht.

2. Methode

Er is een kwalitatief dossieronderzoek uitgevoerd. Hiervoor zijn dossiers van bemiddelingszaken gebruikt, die door de bemiddelaars zijn opgesteld. Deze dossiers zijn onderzocht aan de hand van een codeerschema. Om een zo representatief mogelijke steekproef van de bemiddelingszaken van Slachtoffer in Beeld te krijgen, zijn een aantal selectiecriteria gebruikt. Deze zullen hieronder beschreven worden.

2.1 Selectie van bemiddelingszaken

Alleen zaken waarbij het tot een bemiddeling is gekomen, zijn meegenomen in het onderzoek. Dit kan zowel een briefwisseling, pendelbemiddeling, groepsherstelbijeenkomst, als een gesprek zijn. Over zaken die tot een afwijzing leidden of bij een poging bleven, werd zeer weinig gerapporteerd. Deze zaken verschaften te weinig informatie met betrekking tot de impact van de poging of afwijzing op de dader. Om die reden zouden deze zaken niet op een betrouwbare wijze vergeleken kunnen worden met de zaken die wel geslaagd zijn.

Het tweede criterium had te maken met de periode waarin de bemiddelingen plaats vonden. Er kon alleen een steekproef getrokken worden uit de zaken die vanaf juni 2013 afgesloten zijn. Voor de zaken die voor juni 2013 afgesloten werden, gold een andere leidraad voor rapporteren.

Het derde selectie criterium heeft te maken met de bemiddelaars die de dossiers gemaakt hebben. Tijdens de selectie is rekening gehouden met de bemiddelaar die de rapportage geschreven heeft. Dit betekent dat de zaken zoveel mogelijk van verschillende bemiddelaars waren, zodat eventuele effecten niet toe te schrijven zijn aan de manier van rapporteren van enkele bemiddelaars.

Op deze manier zijn 100 zaken geselecteerd. Uiteindelijk bleven er echter 90 geschikte zaken over. Reden van exclusie waren het ontbreken van de brieven, of het dubbel selecteren van zaken. Ook waren enkele zaken wat betreft slachtoffer en dader wel geslaagd, maar was het niet tot een werkelijke bemiddeling gekomen. Zij hadden elkaar dan bijvoorbeeld al zonder aanwezigheid van een bemiddelaar gesproken. Bemiddelaars merkten deze zaken in sommige gevallen wel aan als geslaagd, maar er werd te weinig informatie gerapporteerd, omdat de bemiddelaar niet bij het gesprek aanwezig was geweest. In appendix A zijn enkele beschrijvende statistieken van alle 90 zaken te vinden. Aangezien slachtoffer-daderbemiddeling pas enkele jaren onder meerderjarige daders plaatsvindt, is het opvallend dat meer dan de helft van de zaken met meerderjarige daders is gedaan. Verder is gebleken dat er op initiatief van zowel dader als slachtoffer zowel directe als indirecte bemiddelingen tot stand komen. Eventuele effecten van bemiddelingsvorm, zijn dus niet toe te schrijven aan de initiatiefnemer.

2.2 Representativiteit van de steekproef van 90 zaken uit de registratie van Slachtoffer in Beeld

Met betrekking tot de bemiddelingsvorm, zijn er gegevens uit de registratie van Slachtoffer in Beeld van het jaar 2012 en een deel van 2013. De vergelijking van deze gegevens met de zaken uit dit onderzoek is te vinden in tabel 1. In deze tabel is te zien dat het percentage brieven in het huidige onderzoek wat achterblijft bij het percentage brieven in de registratie van Slachtoffer in Beeld. Dit zou verklaard kunnen worden door de zaken die uiteindelijk niet meegenomen zijn doordat de brieven ontbraken. Verder blijken de zaken uit het huidige onderzoek redelijk representatief voor alle zaken van Slachtoffer in Beeld te zijn.

Tabel 1. Vergelijking zaken Slachtoffer in Beeld met geselecteerde zaken voor dit onderzoek, alleen op basis van bemiddelingsvorm.

Bemiddelings- vorm	Totaal SiB 2012	Percentage	Totaal SiB 2013 t/m 8-10	Percentage	Totaal onderzoek	Percentage
Brief	180	39.0	144	34.2	20	22.2
Echt-recht/ gorepsherstel	18	3.9	17	4.0	1	1.1
Gesprek	213	46.1	182	43.2	57	63.3
Pendel	51	11.0	78	18.6	12	13.4
Totaal	462	100	421	100	90	100

2.3 Coderen van de bemiddelingszaken

De onderzoeksvragen zijn beantwoord aan de hand van de contactjournals van Slachtoffer in Beeld. Deze verslaglegging wordt ingevuld door bemiddelaars. Hierin worden een aantal praktische zaken opgenomen, zoals naam en geboortedatum van slachtoffer en dader, de aanmeldende instantie (of persoon), een korte omschrijving van het delict, initiatiefnemer van de bemiddeling (slachtoffer of dader) en de bemiddelingsvorm (gesprek, brief, pendel of groepsherstelbijeenkomst). Ook het verloop van de voorbereidende gesprekken en het uiteindelijke bemiddelingsgesprek worden gerapporteerd. Voor de start van dit onderzoek ontwikkelde Slachtoffer in Beeld een nieuw leidraad voor de verslaglegging van de gesprekken. Hierin werden de suggesties van de onderzoeker meegenomen, zodat de rapportage beter aansloot bij het doel van dit onderzoek. Vragen die daartoe aan de bemiddelaars werden gesteld, zijn:

- Hoe gaan slachtoffer en dader nu verder?
- Wat heeft de bemiddeling met het slachtoffer en de dader gedaan? Welk effect heeft de bemiddeling gehad?
- Zijn de verwachtingen uitgekomen?
- Heeft de bemiddeling invloed op de toekomst van slachtoffer en dader?

Deze vragen zijn tot stand gekomen door na te denken over welke informatie nodig is om iets te kunnen zeggen over de impact van bemiddeling op daders. In het algemene leidraad dat Slachtoffer in Beeld gebruikt, werden deze vragen ook met betrekking tot slachtoffers gesteld. Aangezien het huidige onderzoek met name over de kant van de dader gaat, worden de antwoorden hierop alleen door Slachtoffer in Beeld zelf gebruikt en niet in dit onderzoek meegenomen.

Om de contactjournals te kunnen onderzoeken, is een codeerschema gebruikt. In verband met vertrouwelijkheid van de zaken werd gecodeerd op het kantoor van Slachtoffer in Beeld te Utrecht. De zaken werden zorgvuldig gelezen, waarna de coderingen toegekend werden. Dit heeft op drie momenten plaats gevonden: in juli, augustus en september 2013, zodat de zaken uit drie verschillende perioden kwamen. Omdat coderingen een inschatting van de codeur vereisen, is ervoor gekozen de zaken door twee codeurs te laten beoordelen. De 90 geschikte zaken zijn door de eerste beoordelaar gecodeerd. Uit de 100 zaken die in eerste instantie geselecteerd zijn, zijn er 50 random geselecteerd, die door de tweede beoordelaar gecodeerd zijn. Na de exclusiecriteria gehanteerd te hebben, bleven er hiervan nog 47 over. De vrijwillige tweede codeur was een andere psychologiestudente, die ook onderzoek bij Slachtoffer in Beeld (heeft) verricht. Hierdoor kon de vertrouwelijkheid gewaarborgd blijven. Tijdens het coderen werden de bijbehorende codes direct in SPSS gezet. Met dit bestand zijn de verdere analyses uitgevoerd.

2.3.1 Codeerschema

Het codeerschema is opgenomen in appendix B. Dit schema begon met achttien bemiddelings- en daderkenmerken, die vaak letterlijk uit de rapportage van Slachtoffer in Beeld overgenomen konden worden, zoals de vorm van de bemiddeling, de initiatiefnemende partij, geslacht en leeftijd van dader en slachtoffer en of zij elkaar voor het delict kenden. In het codeerschema is ook een nadere beschrijving van de te coderen items opgenomen, zodat er geen verwarring tussen de codeurs kon bestaan over de interpretatie van de items.

Na deze kenmerken werden acht items met betrekking tot de ernst van het delict gecodeerd. Deze items gingen over de morele verwerpelijkheid van het delict, de emotionele schade bij het slachtoffer die door het delict veroorzaakt is, de potentiële schade die het delict had kunnen aanrichten, de mate van lichamelijk letsel bij het slachtoffer door het delict en in hoeverre er sprake is geweest van provocatie door het slachtoffer tijdens/voorafgaand aan het delict. De antwoordmogelijkheden op deze items liepen telkens van 0 (helemaal niet van toepassing) tot 4 (zeer sterk van toepassing). Het item 'provocatie door het slachtoffer' is in SPSS omgeschaald voordat verdere analyses uitgevoerd zijn. Ook werd gecodeerd of er sprake is geweest van wapengebruik tijdens het delict, welk wapen dan gebruikt werd en of het slachtoffer wel of niet aanwezig was op het plaats delict. Deze items zijn ontleend aan het onderzoek van een medestudent (Schreurs, 2013).

In het codeerschema werden twaalf verschillende dimensies van 'impact van het gesprek' opgenomen: schaamte, schuldgevoel, spijt, opluchting, sympathie voor het slachtoffer, herstel, attitude ten opzichte van het plegen van delicten, inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer, verantwoordelijkheid voor het delict nemen, intentie om geen delicten meer te plegen, algemene impact van de bemiddeling en tevredenheid met de bemiddeling. Deze items maten de *verandering* van de dimensies door de bemiddeling. De coderingen geven dus aan of er tijdens de bemiddeling iets is veranderd is de mate waarop de dader op een bepaald item scoort. De items met betrekking tot de impact van de bemiddeling op de dader hadden telkens de codeermogelijkheden -2 (veel afgenomen), -1 (enigszins afgenomen), 0 (gelijk gebleven), 1 (enigszins toegenomen) en 2 (veel toegenomen). Deze dimensies worden hieronder toegelicht. Wanneer een code 0 gegeven werd, betekende dit dus, dat de bemiddeling op het betreffende construct geen invloed heeft gehad.

Bemiddelaars nemen tijdens of aan het einde van het gesprek vaak verschillende emoties bij daders waar. Emoties die zij noemden en in het codeerschema opgenomen werden, zijn: spijt, schaamte, schuldgevoel en opluchting. Door Braithwaite (1989) en Harris (2006) wordt onderscheid gemaakt tussen re-integratieve schaamte en stigmatiserende schaamte. Omdat re-integratieve schaamte in verband wordt gebracht met minder delictgedrag, zou het goed zijn in het codeerschema ook onderscheid tussen beide soorten schaamte te maken. Echter werd door de bemiddelaars te weinig in detail over de verschillende soorten schaamte gerapporteerd om hier een betrouwbaar onderscheid in te maken. Bovendien is in de inleiding al geconstateerd dat re-integratieve schaamte erg lijkt op wat Tangney & Dearing (2002) schuldgevoel noemen. Daarom is ervoor gekozen schaamte als één concept te coderen.

Herstel werd gemeten aan de hand van de vraag of de twee partijen zich na het gesprek op een andere manier tot elkaar verhouden dan voor het gesprek. Moraliteit werd gemeten aan de hand van de attitude die daders ten opzichte van het plegen van delicten hebben. Het item 'attitude ten opzichte van het plegen van delicten' is in SPSS omgeschaald voordat verdere analyses uitgevoerd zijn. Ook werd gecodeerd of er afspraken tussen slachtoffer en dader zijn gemaakt. Verder werd gecodeerd of de dader tijdens/aan het einde van de bemiddeling meer inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer toont dan daarvoor.

In het huidige onderzoek werd het nemen van verantwoordelijkheid voor het delict in eerste instantie gemeten op de manier zoals Beven et al. (2005) dit doen, namelijk aan de hand van neutralisaties die bij de dader waargenomen werden. Tijdens het testen van het codeerschema bleek echter dat beide beoordelaars het item 'uiten van neutralisaties door de dader' niet konden inschatten aan de hand van de contactjournaals. Dit item is daarom verwijderd voordat de rest van de zaken gecodeerd werd. Wel is het item 'verantwoordelijkheid voor het delict' toegevoegd, zodat dit meer direct gecodeerd werd. Volgens Beven et al. (2005) heeft ook de mate waarin daders het systeem als eerlijk ervaren invloed op het nemen van verantwoordelijkheid voor het delict. Ook voor deze dimensie werd in het huidige onderzoek de methode van Beven et al. (2005) gevolgd. Zij maten de mate waarin daders het systeem als eerlijk ervaren aan de hand van de tevredenheid met de bemiddeling.

Het laatste item met betrekking tot de impact van de bemiddeling gaat over de algemene impact van het gesprek op de dader. De antwoorden op deze vraag lopen van 0 (negatief) tot 4 (zeer positief).

De items spijt, schuldgevoel en schaamte werden op twee manieren gecodeerd. Er werd gecodeerd wat het beginniveau van deze emoties was, en of deze tijdens de bemiddeling veranderd waren. De items die het beginniveau van spijt, schuldgevoel en schaamte maten, hadden de codeermogelijkheden 0 (niet aanwezig), 1 (enigszins aanwezig) en 2 (veel aanwezig).

Het codeerschema bevatte ook veertien items met betrekking tot de inhoud van de bemiddeling en het gevoel van het slachtoffer. De codeermogelijkheden van deze items waren 0 (niet voorgekomen), 1 (enigszins voorgekomen) en 2 (duidelijk/uitgebreid voorgekomen). Voorbeelden hiervan zijn: heeft het slachtoffer de gevolgen van het delict en zijn/haar persoonlijke beleving verteld, heeft de dader uitleg over het delict gegeven, heeft de dader zijn excuses aangeboden en heeft het slachtoffer deze aanvaard. Deze items zijn gebruikt om hypothese 3 en 4 te testen. Ook zijn ze gebruikt om de exploratieve onderzoeksvraag te beantwoorden.

2.4 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid

Met betrekking tot de nominale en ratiovariabelen is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid berekend met behulp van Cohen's Kappa (Cohen, 1960). De voor kans gecorrigeerde overeenkomst is afhankelijk van het aantal categorieën en de kans dat twee beoordelaars per toeval hetzelfde antwoord zouden geven. In tabel 3 zijn de Cohen's Kappa's van deze variabelen te vinden. Als acceptabele Cohen's Kappa is gekozen voor een Kappa van .6 of hoger (Landis & Koch, 1977).

Tabel 3. Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de nominale en ratiovariabelen.

Item	Cohen's Kappa	N
Bemiddelingsvorm	.961*	47
Bemiddeling tussen	1.000*	46
Voor of na zitting	1.000*	47
Datum delict	.886*	45
Datum aanmelding	.956*	47
Datum afronding	.978*	47
Initiatiefnemende partij	.868*	47
Aanmeldende instantie	.887*	47
Soort bemiddeling (aan strafrecht gekoppeld of niet)	1.000*	47
Belangrijke anderen slachtoffer	.634*	46
Belangrijke anderen dader	.725*	46
Geslacht dader	1.000*	47
Geboortedatum dader	.976*	42
Dader meer- of minderjarig	.866*	45
Geslacht slachtoffer	.682*	44
Geboortedatum slachtoffer	.946*	38
Slachtoffer meer- of minderjarig	.825*	45
Kenden slachtoffer en dader elkaar voor het delict	.588*	42
Relatie tussen slachtoffer en dader (indien zij elkaar al kenden)	1.000*	13 (15 keer kenden zij elkaar voor het delict)
Is er een wapen gebruikt tijdens het delict	.758*	43
Indien er een wapen is gebruikt: welk wapen	.866*	11 (14 keer is een wapen gebruikt)
Slachtoffer aanwezig op het plaats delict	1.000*	41

* $p < 0.001$

Met betrekking tot de ordinale items is zowel Cohen's kappa als een correlatie uitgerekend. Omdat niet alle items normaal verdeeld waren en er bij sommige items een kleine sample overbleef in verband met missende waarden, is gekozen voor Kendall's tau. De tabel met correlaties en Cohen's kappa is te vinden in tabel 4. In tabel 4 is tevens aangegeven op hoeveel zaken bij één van de codeurs een missende waarde bestond. In het geval van de ordinale items, houdt een missende waarde in de meeste gevallen in dat de codeurs inschatte dat dit item voor deze zaak niet te bepalen was. In deze gevallen werd door de codeur een '9' ingevuld. Ook de inschatting 'niet te bepalen' weerspiegelt een oordeel van de codeur over het item. Daarom is ervoor gekozen om bij de ordinale items bij Cohen's Kappa ook mee te nemen in hoeveel gevallen de score '9' bij beide codeurs gegeven werd. Om die reden hebben deze items op de Kappa allen een N van 47. Bij de items 'excuses door bemiddelaar als oprecht ervaren', 'excuses door slachtoffer aanvaard' en 'excuses door slachtoffer als oprecht ervaren' lijken relatief veel zaken niet in te schatten. Echter is hier ook een missende waarde ingevuld als er geen expliciete excuses aangeboden zijn en de genoemde items dus niet van toepassing waren. Hierdoor lijken deze items slechter in te schatten dan de andere items, maar dit hoeft niet het geval te zijn.

De items die zowel een te lage Cohen's kappa als een lage correlatie hadden, zijn niet meegenomen in verdere analyses. Dit geldt voor de volgende variabelen: 'schuldgevoel door de bemiddeling', 'spijt door de bemiddeling', 'attitude ten opzichte van het plegen van delicten', 'inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer', 'intentie om geen delicten meer te plegen', 'algemene impact op de dader', 'tevredenheid met de bemiddeling van de dader' en 'excuses door slachtoffer aanvaard'. Deze items zijn in het schema rood afgedrukt.

Tabel 4. Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de ordinale variabelen.

Item	τ	N	Cohen's Kappa	N
Morele verwerpelijkheid	.869**	45	.722*	47
Emotionele schade	.820**	44	.587*	47
Potentiële schade	.824**	45	.614*	47
Lichamelijk letsel	.848**	43	.592*	47
Provocatie door slachtoffer	.700**	41	.681*	47
Schaamte voor de bemiddeling	.577**	32	.442*	47
Schaamte door de bemiddeling	.397*	27	.460*	47
Schuldgevoel voor de bemiddeling	.597**	36	.486*	47
Schuldgevoel door de bemiddeling	.319	31	.495*	47
Spijt voor de bemiddeling	.660**	36	.606*	47
Spijt door de bemiddeling	.329	30	.493*	47
Opluchting dader	.556**	31	.512*	47
Sympathie voor het slachtoffer	.548**	32	.424*	47
Herstel	.513**	41	.390*	47
Attitude ten opzichte van delicten	.050	26	.198	47
Inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer	.317	32	.425*	47
Verantwoordelijkheid voor het delict	.452	33	.377*	47
Intentie om geen delicten meer te plegen	.089	28	.335*	47
Algemene impact dader	.262	34	.478*	47
Tevredenheid met de bemiddeling van de dader	.239	29	.386*	47
Afspraken	.797**	29	.405*	47
Slachtoffer negatieve gevolgen verteld	.596**	35	.512*	47
Slachtoffer persoonlijke beleving verteld	.600**	33	.452*	47
Uitleg dader	.639**	38	.637*	47
Dader persoonlijke beleving verteld	.697**	30	.494*	47
Boosheid van het slachtoffer	.577**	28	.276*	47
Angst van het slachtoffer	.569**	34	.490*	47
Sympathie voor de dader	.616**	29	.483*	47
Excuses	.41**	33	.350*	47
Excuses door bemiddelaar als oprecht ervaren	.533**	26	.613*	47
Excuses door slachtoffer aanvaard	.422	20	.428*	47
Excuses door slachtoffer als oprecht ervaren	.579*	19	.536*	47
Vergeving van de dader door het slachtoffer	.676**	24	.359*	47
Opluchting bij het slachtoffer	.547**	26	.478*	47
Tevredenheid met de bemiddeling van het slachtoffer	.529**	30	.458*	47

*p<0.01, **p<0.05

*p<.001

2.5 Datareductie

Een aantal items leken op inhoudelijke gronden samengevoegd te kunnen worden. Met deze items zijn betrouwbaarheidsanalyses (in het geval van twee items) en/of factoranalyses (in het geval van 3 of meer items) uitgevoerd. Deze analyses zorgden voor het samenvoegen van een aantal items.

Persoonlijke beleving van het slachtoffer en het vertellen van de negatieve gevolgen van het delict door het slachtoffer hadden een Cronbach's alpha van .913, en werden samengevoegd tot 'kant van het slachtoffer'. Persoonlijke beleving van het delict door de dader en uitleg over het delict door de dader, werden samen gevoegd tot 'kant van de dader', Cronbach's alpha=.868.

Met de ernstitems 'morele verwerpelijkheid', 'emotionele schade', 'potentiële schade', 'lichamelijk letsel' en 'provocatie door het slachtoffer' is een principale componentenanalyse met direct oblimin rotatie uitgevoerd. Deze analyse zorgde voor twee componenten, waarmee 71,7% van de variantie verklaard werd. Emotionele schade, potentiële schade en lichamelijke schade laadden hoog op één factor (ladingen >.81). Dit component werd 'schade door het delict' genoemd. Morele verwerpelijkheid en provocatie door het slachtoffer(omgeschaald) laadden beide hoog op het tweede component (ladingen >.70). Dit component werd 'morele beoordeling van het delict' genoemd. Ook is een principale componentenanalyse met oblimin rotatie uitgevoerd met de drie items die het beginniveau van schaamte, schuldgevoel en spijt maten. Hieruit kwam één component naar voren (lading >.80), met een verklaarde variantie van 71,1%. Dit component werd 'berouw voor het delict' genoemd. Voor de verdere analyses zijn de componenten, in plaats van de oorspronkelijke items, gebruikt.

Om de initiatiefnemer op een correcte wijze mee te nemen in de analyses, is deze omgeschaald naar 'initiatief dader of slachtoffer'. Hiervoor is gekozen omdat er maar weinig zaken waren waarbij het initiatief van het netwerk van de dader of het slachtoffer kwam. De zaken waarbij het initiatief kwam van het slachtoffer zelf, zijn/haar netwerk of zijn/haar nabestaanden kregen allen code 1. De zaken waarbij het initiatief van de dader zelf of zijn netwerk kwam, kregen code 2. Omdat het initiatief maar bij twee zaken van een strafrechtactor kwam, zijn deze bij dit item aangemerkt als missende waarde.

Het item 'bemiddelingsvorm' is omgevormd naar de indeling direct/indirect. De zaken waarbij een gesprek of groepsherstelbijeenkomst heeft plaats gevonden, kregen code 1 en de zaken waarbij een briefwisseling of pendelbemiddeling heeft plaats gevonden, kregen code 2.

2.6 Data-analyse

Met behulp van het codeerschema zijn alle zaken gekwantificeerd. Voor het analyseren van de zaken is het statistische software programma SPSS versie 21 gebruikt. De analyses zijn alleen gedaan op basis van de coderingen van de eerste beoordelaar.

Voor het toetsen van hypothese 1 en 2, de impact die de bemiddeling op de dader heeft, is een one-sample t-test gebruikt. De coderingen van de impactitems gingen allemaal over de verandering tijdens de bemiddeling. Door te berekenen of deze significant van nul afwijken, kon onderzocht worden of er tijdens de bemiddeling een verandering heeft plaats gevonden.

Hypothese 3 stelt dat directe bemiddeling een grote impact op de dader heeft dan indirecte bemiddeling. Hypothese 4 gaat ervan uit dat de bemiddeling een grotere impact op minderjarige daders heeft, dan op meerderjarige daders. Beide hypothesen zijn getest door middel van zowel enkelvoudige als meervoudige variantieanalyse. Door de covariaten 'geslacht dader', 'geslacht slachtoffer', 'kenden slachtoffer en dader elkaar voor de bemiddeling', 'schade door het delict' en 'morele beoordeling delict' toe te voegen, kon ook de exploratieve onderzoeksvraag beantwoord worden.

Om de relatie tussen impact en de ordinale bemiddelingskenmerken te bekijken, is gebruik gemaakt van bivariate correlaties. Voor de correlaties is gebruik gemaakt van Kendall's tau, omdat niet alle items normaal verdeeld bleken te zijn. Meervoudige regressieanalyses waren helaas niet mogelijk, omdat de sample waar op alle items geen enkele missende waarde voor kwam, te klein bleek. Deze sample varieerde van zeventien op het item 'schaamte', tot twintig op het item 'herstel'. Met een aantal voorspellers van elf is deze sample veel te klein. Ook als alleen de voorspellers meegenomen werden die significant met het impactitem correleerden, bleven te kleine samples over, variërend van 28 met één voorspeller bij 'schaamte' tot 21 met acht voorspellers bij 'opluchting bij de dader'.

3. Resultaten

In dit onderzoek zijn vier hypothesen getest. Daarnaast zijn een aantal zaken op exploratieve wijze onderzocht. De resultaten van zowel de hypothesen als de exploratieve onderzoeksvragen, worden hieronder besproken. Van de hypothesen worden alle gegevens in deze sectie weergegeven. Van de exploratieve onderzoeksvragen, worden alleen de significante effecten hier weergegeven. De overige gegevens zijn te vinden in appendix C en D.

3.1 Hypothese 1 en 2: Impact van de bemiddeling op de dader

Met de impactitems is een one-sample t-test uitgevoerd om te bekijken of de items significant afwijken van nul. Dit is bij alle items waarbij de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid hoog genoeg was, het geval. De mate van schaamte blijkt tijdens de bemiddeling significant toe te nemen ($M=.18$, $SD=.641$, $p=.040$). Ook opluchting ($M=1.49$, $SD=.710$), sympathie voor het slachtoffer ($M=1.25$, $SD=.756$) en het nemen van verantwoordelijkheid voor het delict ($M=1.09$, $SD=.680$) blijken toe te nemen ($p<.001$) tijdens de bemiddeling. Verder neemt het herstel tussen slachtoffer en dader significant toe ($M=1.34$, $SD=.724$) en blijkt de mate van overeenkomst tussen slachtoffer en dader significant toe te nemen ($M=.65$, $SD=.806$), waarbij voor beide p-waarden geldt, $p<.001$. Alle gemiddelden zijn positief, wat betekent dat deze items significant toenemen tijdens de bemiddeling. In tabel 5 zijn de overige gegevens van de one-sample t-test te vinden. Hypothese 1 en 2 worden hiermee (deels) bevestigd.

Tabel 5. One-sample t-test

	t	df	p
Schaamte	2.104*	54	.040
Opluchting	16.950**	64	.000
Sympathie voor so	13.229**	63	.000
Herstel	16.782**	81	.000
Verantwoordelijkheid voor het delict	13.270**	68	.000
Afspraken	6.620**	67	.000

* $p<.05$, ** $p<.001$

3.2 Hypothese 3 en 4: Effect van bemiddelingsvorm en meer- of minderjarigheid op de impact bij de dader

Hypothese 3 stelt dat directe bemiddeling een grotere impact op de dader heeft dan indirecte bemiddeling. Deze hypothese is getest door middel van variantieanalyses¹.

Tabel 6 geeft de effecten van directe/indirecte bemiddeling op de impactitems weer. In tabel 6 is te zien dat er alleen een significant effect van bemiddelingsvorm is voor de items 'herstel' en 'afspraken'. Het herstel bij directe bemiddeling ($M=1.694$, $SD=.088$) is hoger dan het herstel bij indirecte bemiddeling ($M=.956$, $SD=.134$). Ook worden er vaker afspraken gemaakt bij directe bemiddeling ($M=1.032$, $SD=.108$), dan bij indirecte bemiddeling ($M=.092$, $SD=.142$). Voor de andere impactitems is geen verschil tussen directe en indirecte bemiddeling gevonden. Hypothese 3 wordt hiermee deels bevestigd.

Tabel 6. Effecten van directe/indirect bemiddeling op de impactitems

	df	F	p
Schaamte	1,39	.169	.683
Opluchting bij de dader	1,45	.176	.677
Sympathie voor het slachtoffer	1,45	.656	.422
Herstel	1,57	19.881	.000**
Verantwoordelijkheid	1,47	1.002	.322
Afspraken	1,45	24.712	.000**

* $p<.05$, ** $p<.01$

In tabel 7 zijn de effecten van meer- of minderjarigheid van de dader op de impactitems te vinden. Uit deze tabel kan opgemaakt worden, dat meer- of minderjarigheid van de dader geen invloed heeft op de impact bij de dader. Hypothese 4 wordt daarmee verworpen.

Tabel 7. Effecten van meerderjarigheid/minderjarigheid van de dader op de impactitems

	df	F	p
Schaamte	1,39	.008	.931
Opluchting bij de dader	1,45	1.821	.184
Sympathie voor het slachtoffer	1,45	.063	.802
Herstel	1,57	.347	.558
Verantwoordelijkheid	1,47	.000	.989
Afspraken	1,45	.111	.740

* $p<.05$, ** $p<.01$

3.3 Exploratieve onderzoeksvraag: Effect van bemiddelingskenmerken op de impact bij de dader

3.3.1 Effect van de overige categorische variabelen op de impactitems

De exploratieve onderzoeksvraag had betrekking op de samenhang tussen de impactitems en de andere dader- en bemiddelingskenmerken. De significante effecten met betrekking tot de categorische variabelen en de impactitems, worden weergegeven in tabel 8. De overige, niet

¹ Voor elk impactitem is eerst een enkelvoudige variantieanalyse met alleen direct/indirect en minder-/meerderjarigheid van de dader uitgevoerd. Vervolgens is een covariantieanalyse uitgevoerd. De effecten op de genoemde items bleven bij deze covariantieanalyse van dezelfde aard als bij de enkelvoudige variantieanalyse. Daarom is ervoor gekozen alleen de cijfers met betrekking tot de covariantieanalyse hier te rapporteren.

significante effecten, zijn te vinden in appendix C. In tabel 8 is te zien dat er een significant effect is van initiatiefnemer op opluchting bij de dader. Wanneer het initiatief van de dader kwam ($M=1.775$, $SD=.116$), nam de opluchting tijdens de bemiddeling meer toe dan wanneer het initiatief van het slachtoffer kwam ($M=.985$, $SD=.197$). Als met een alpha van .05 getoetst wordt, is geen van de effecten significant voor sympathie voor het slachtoffer. Als een alpha van .10 gehanteerd wordt, is er wel een effect van initiatiefnemer op sympathie voor slachtoffer gevonden. Wanneer het initiatief van de kant van de dader kwam ($M=1.493$, $SD=.125$), nam de mate van sympathie voor het slachtoffer tijdens de bemiddeling meer toe dan wanneer het initiatief voor bemiddeling van het slachtoffer kwam ($M=1.042$, $SD=.196$). Omdat de p-waarde van initiatiefnemer .087 is, kan niet met zekerheid geconcludeerd worden dat sympathie voor het slachtoffer tijdens de bemiddeling meer toeneemt als de dader het initiatief heeft genomen, maar hier is wel een trend waar te nemen. Of slachtoffer en dader elkaar voor het delict kenden, heeft invloed op de mate van herstel tijdens de bemiddeling. Het herstel bij daders en slachtoffers die elkaar niet kenden ($M=1.694$, $SD=.088$) is hoger dan het herstel bij deelnemers die elkaar voor de bemiddeling wel kenden ($M=.956$, $SD=.134$). Initiatiefnemer en geslacht van de dader hebben beiden een significant effect op het nemen van verantwoordelijkheid voor het delict bij de dader. De dader nam meer verantwoordelijkheid voor het delict wanneer hij/zij zelf het initiatief tot bemiddeling nam ($M=1.266$, $SD=.104$), dan wanneer het slachtoffer het initiatief had genomen ($M=.753$, $SD=.207$). Echter waren er in deze sample maar zes vrouwen, tegenover 51 mannen. Daarom kan met betrekking tot de invloed van het geslacht van de dader op het nemen van verantwoordelijkheid voor het delict, geen betrouwbare conclusie worden getrokken. Het geslacht van de dader heeft ook een significant effect op het maken van afspraken. Hiervoor geldt echter hetzelfde als voor het effect van geslacht dader op herstel; er zijn te weinig vrouwelijke daders in de sample om tot een betrouwbare conclusie hierover te komen.

Tabel 8. Significante effecten van de categorische items op de impactitems

	df	Initiatiefnemer		Kenden so & da elkaar		Geslacht da	
		F	p	F	p	F	p
Opluchting bij de dader	1,45	10.236	.003**	n.s.		n.s.	
Sympathie voor het slachtoffer	1,45	3.062	.087 ²	n.s.		n.s.	
Herstel	1,57	n.s.		4.188	.045*	n.s.	
Verantwoordelijkheid	1,47	4.204	.046*	n.s.		4.484	.040*
Afspraken	1,45	n.s.		n.s.		5.077	.029*

* $p<.05$, ** $p<.01$

3.3.2 Effect van gebeurtenissen tijdens de bemiddeling op de impact op de dader

Om te onderzoeken of verschillende gebeurtenissen tijdens de bemiddeling zorgen voor een verschillende impact op de dader, is Kendall's tau gebruikt. De significante correlaties worden in deze sectie weergegeven. De niet-significante correlaties zijn te vinden in Appendix D.

Verandering in schaamte bij de dader

Wanneer het slachtoffer de excuses van de dader als meer oprecht inschat, neemt de mate van schaamte bij de dader tijdens de bemiddeling meer toe, $\tau = -.516^{**}$, $p = .004$. De overige items hangen niet significant samen met de verandering van schaamte tijdens de bemiddeling. Deze gegevens zijn te vinden in Appendix D1.

² Dit effect is alleen significant als een alpha van .10 gehanteerd wordt

Opluchting bij de dader

Opluchting bij de dader hangt significant samen met een aantal bemiddelingskenmerken. Deze samenhang wordt getoond in tabel 9. Als de morele beoordeling van het delict hoger is, blijkt de opluchting bij de dader ook hoger te zijn, $\tau = .241^*$, $p = .027$. Verder neemt opluchting bij de dader toe als sympathie voor de dader toeneemt, $\tau = .432^{**}$, $p = .001$, als de dader uitgebreider excuses maakt, $\tau = .307^*$, $p = .019$, als het slachtoffer de excuses van de dader als meer oprecht inschat, $\tau = .339^*$, $p = .045$ en het slachtoffer meer vergeving ten opzichte van de dader toont, $\tau = .420^{**}$, $p = .004$. Ook neemt opluchting bij de dader tijdens de bemiddeling meer toe als de opluchting bij het slachtoffer hoger is, $\tau = .457^{**}$, $p < .001$ en het slachtoffer meer tevreden over de bemiddeling is, $\tau = .284^*$, $p = .046$. Opluchting bij de dader neemt juist af wanneer het slachtoffer tijdens de bemiddeling meer boosheid toonde, $\tau = -.356^{**}$, $p = .007$. De niet-significante correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en opluchting bij de dader met bijbehorende N- waarden en p-waarden, zijn te vinden in Appendix D2.

Tabel 9. Samenhang tussen bemiddelingskenmerken en 'opluchting bij dader'

	τ	p	N
Morele beoordeling	.242*	.027	64
Boosheid so	-.356**	.007	55
Sympathie voor da	.432**	.001	57
Excuses gemaakt	.307*	.019	54
So excuses oprecht	.339*	.045	36
Vergeving door so	.420**	.004	42
Opluchting bij so	.457**	.000	50
Tevredenheid bij so	.284*	.046	48

* $p < .05$, ** $p < .01$

Sympathie voor het slachtoffer

In tabel 10 zijn de significante correlaties van 'sympathie voor het slachtoffer', met bijbehorende p-waarden en N-waarden, opgenomen. Sympathie voor het slachtoffer neemt tijdens de bemiddeling significant meer toe als de dader zijn kant van het verhaal meer verteld heeft, $\tau = .322^*$, $p = .007$ en hij zijn excuses duidelijk aangeboden heeft, $\tau = .329^*$, $p = .012$. Ook wanneer morele beoordeling hoger is, $\tau = .248^*$, $p = .026$, neemt de mate van sympathie voor het slachtoffer meer toe. Bovendien hangen een aantal emoties bij het slachtoffer positief samen met de mate van sympathie die de dader voor het slachtoffer heeft. Hoe meer sympathie het slachtoffer voor de dader toont, $\tau = .400^{**}$, $p = .001$, het slachtoffer de dader vergeeft, $\tau = .387^{**}$, $p = .005$, het slachtoffer opgelucht is $\tau = .560$, $p < .001$ en tevreden is $\tau = .524^{**}$, $p < .001$, hoe meer sympathie de dader voor het slachtoffer heeft. In Appendix D3 zijn de niet-significante correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en sympathie voor het slachtoffer te vinden.

Tabel 10. Samenhang tussen bemiddelingskenmerken en 'sympathie voor het slachtoffer'

	τ	p	N
Kant vd da	.322*	.007	54
Morele beoordeling	.248*	.026	61
Sympathie voor da	.400**	.001	58
Excuses gemaakt	.329*	.012	51
Vergeving door so	.387**	.005	44
Opluchting bij so	.560**	.000	50

* $p < .05$, ** $p < .01$

Herstel tussen slachtoffer en dader

In tabel 11 wordt de samenhang tussen de bemiddelingskenmerken en herstel tussen slachtoffer en dader weergegeven. Er treedt tijdens de bemiddeling meer herstel op wanneer de dader zijn kant van het verhaal duidelijk heeft verteld, $\tau = .469^{**}$, $p < .001$, en de dader expliciet zijn/haar excuses aangeboden heeft $\tau = .330^{**}$, $p = .004$. Ook blijkt er een duidelijke relatie te zijn tussen de manier

waarop het slachtoffer zich tijdens de bemiddeling opstelt en de mate van herstel. Als het slachtoffer zijn/haar kant van het verhaal duidelijker vertelt, $\tau=.298^{**}$, $p=.009$, zijn/haar sympathie voor de dader duidelijker laat merken, $\tau=.580^{**}$, $p<.001$, meer tevreden over de bemiddeling is, $\tau=.567^{**}$, $p<.001$ en meer opgelucht is, $\tau=.647^{**}$, $p<.001$, is de mate van herstel tussen slachtoffer en dader hoger. Ook als de bemiddelaar de excuses van de dader als oprecht inschat, $\tau=.401^{*}$, $p=.007$, en het slachtoffer de dader meer vergeeft, $\tau=.597^{**}$, $p<.001$, en het slachtoffer de excuses als oprecht inschat $\tau=.439^{**}$, $p=.004$, komt er meer herstel tussen slachtoffer en dader tot stand. Verder blijkt dat hoe meer boosheid het slachtoffer tijdens de bemiddeling uit, hoe meer de mate van herstel tijdens de bemiddeling toeneemt, $\tau=.406^{**}$, $p<.001$. De overige, niet-significante correlaties zijn te vinden in Appendix D4.

Tabel 11. Samenhang tussen bemiddelingskenmerken en 'herstel tussen slachtoffer en dader'

	τ	p	N
Kant vd da	.469**	.000	46
Kant vh so	.298**	.009	60
Boosheid so	.406**	.000	66
Sympathie voor da	.580**	.000	68
Excuses gemaakt	.330**	.004	66
Bemiddelaar excuses oprecht	.401*	.007	44
So excuses oprecht	.439**	.004	44
Vergeving door so	.597**	.000	52
Opluchting bij so	.647**	.000	59
Tevredenheid bij so	.567**	.000	61

* $p<.05$, ** $p<.01$

Verantwoordelijkheid voor het delict nemen

Een aantal van de bemiddelingskenmerken hangt significant samen met de mate waarin verantwoordelijkheid voor het delict nemen tijdens de bemiddeling verandert. Deze gegevens zijn opgenomen in tabel 12. Als de kant van de dader tijdens de bemiddeling meer aan de orde komt, neemt de mate van verantwoordelijkheid nemen ook toe, $\tau=.246^{*}$, $p=.030$. De mate van verantwoordelijkheid nemen, neemt ook toe wanneer de dader duidelijker excuses maakt, $\tau=.247^{*}$, $p=.042$, wanneer het slachtoffer meer sympathie voor de dader toont, $\tau=.259^{*}$, $p=.030$ en het slachtoffer de dader meer vergeeft $\tau=.369^{**}$, $p=.006$. Verder neemt de dader meer verantwoordelijkheid als er bij het slachtoffer meer opluchting ervaren wordt, $\tau=.385^{**}$, $p=.004$ en tevredenheid met de bemiddeling bij het slachtoffer groter is $\tau=.614^{**}$, $p<.001$. De gegevens van de niet significante relaties met verantwoordelijkheid voor het delict nemen, zijn te vinden in Appendix D5.

Tabel 12. Samenhang tussen bemiddelingskenmerken en 'verantwoordelijkheid voor het delict nemen'

	τ	p	N
Kant vd da	.246*	.030	61
Sympathie voor da	.259*	.030	60
Excuses gemaakt	.247*	.042	59
Vergeving door so	.369**	.006	46
Opluchting bij so	.385**	.004	46
Tevredenheid bij so	.614**	.000	48

* $p<.05$, ** $p<.01$

Afspraken tussen slachtoffer en dader gemaakt

In tabel 13 zijn de gegevens van de significante correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en het maken van afspraken opgenomen. Naarmate het slachtoffer zijn/haar kant van het verhaal duidelijker/meer heeft verteld, neemt het maken van afspraken toe, $\tau=.324^{**}$, $p=.010$. Het maken van afspraken neemt ook toe wanneer de opluchting bij het slachtoffer hoger is, $\tau=.528^{**}$, $p<.001$ en

het slachtoffer meer tevreden is over de bemiddeling, $\tau=.311^*$, $p=.023$. Verder zijn geen significante relaties gevonden tussen de bemiddelingskenmerken en het maken van afspraken gevonden. Zie Appendix D5 voor de overige gegevens.

Tabel 13. Samenhang tussen bemiddelingskenmerken en 'afspraken tussen slachtoffer en dader'

	τ	p	N
Kant vh so	.324**	.010	51
Opluchting bij so	.528**	.000	49
Tevredenheid bij so	.311*	.023	48

* $p<.05$, ** $p<.01$

3.3.3 Berouw voor de bemiddeling en initiatiefnemer

Ook de mate van berouw bij de dader vóór de bemiddeling is gecodeerd. Er is een significant effect van initiatiefnemer op berouw voor de bemiddeling, $F(1,63)= 21.566$, $p<.001$. Als de dader zelf het initiatief tot bemiddeling heeft genomen ($M=1.551$, $SD=.081$), is de mate van berouw voor de bemiddeling hoger dan wanneer het slachtoffer het initiatief heeft genomen ($M=.792$, $SD=.142$).

4. Discussie en conclusie

Dit onderzoek had tot doel de impact van slachtoffer-daderbemiddeling op daders nader te bestuderen. Daarvoor is gekeken naar de impact die slachtoffer-daderbemiddeling van Slachtoffer in Beeld op daders heeft en of er verschil is tussen directe en indirecte bemiddeling. Ook is onderzocht of er verschil in impact is tussen minderjarige en meerderjarige daders. De representativiteit van de zaken uit het huidige onderzoek, vergeleken met alle geslaagde zaken van 2012 en een deel van 2013 bij Slachtoffer in Beeld, bleek redelijk goed te zijn. Alleen het aantal briefwisselingen bleek enigszins achter te blijven. Wel is zowel in dit onderzoek, als in de registratie van Slachtoffer in Beeld, de groep gesprekken veruit het grootst, gevolgd door de briefwisseling, pendelbemiddeling en een enkele groepsherstelbijeenkomst. De resultaten uit dit onderzoek zijn dus redelijk goed te generaliseren naar alle zaken van Slachtoffer in Beeld. Door dit onderzoek kan Slachtoffer in Beeld een meer onderbouwde beslissing nemen over het wel of niet inzetten van een voortraject voor bepaalde daders. Sommige zaken worden door Slachtoffer in Beeld op dit moment al duidelijk aan de orde gesteld. De resultaten van dit onderzoek zijn echter wel belang, omdat hiermee een meer wetenschappelijke fundering gelegd wordt voor slachtoffer-daderbemiddeling.

4.1 Impact op daders

Naar aanleiding van onderzoek van onder andere Zebel (2012) werd verwacht dat de bemiddeling een grote impact op de daders zou hebben. Dit werd getest aan de hand van items die de verandering tijdens de bemiddeling meten. Hypothese 1 stelde dat de bemiddeling impact heeft op de dader persoonlijk, doordat emoties als schaamte, schuldgevoel, spijt, opluchting en sympathie voor het slachtoffer tijdens de bemiddeling toenemen. Helaas waren niet al deze concepten op een betrouwbare manier te meten. Hypothese 1 is deels bevestigd, want de concepten die wel een acceptabele interbeoordelaarsbetrouwbaarheid hadden -schaamte, opluchting en sympathie voor het slachtoffer-, bleken tijdens de bemiddeling toe te nemen. Door de bemiddeling neemt de mate van schaamte bij de dader toe, voelt de dader meer opluchting en heeft hij/zij meer sympathie voor het slachtoffer. Dit is in overeenstemming met de vermoedens van bemiddelaars, die verwachtten dat met name opluchting en sympathie voor het slachtoffer toe zouden nemen. Hypothese 2 stelde dat tijdens de bemiddeling de concepten 'moraliteit bij de dader', 'inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer' en 'verantwoordelijkheid voor het delict nemen', toenemen. Verder zouden zij een negatievere attitude ten opzichte van het plegen van delicten krijgen en zou de intentie om delicten te gaan plegen, tijdens bemiddeling afnemen. Ook zou er tijdens de bemiddeling herstel tussen slachtoffer en dader optreden en komen zij tot een overeenkomst. Ook deze concepten bleken niet

allemaal op een betrouwbare manier te meten. ‘Verantwoordelijkheid voor het delict nemen’, ‘herstel tussen slachtoffer en dader’ en het maken van afspraken tussen slachtoffer en dader, hadden wel een acceptabele interbeoordelaarsbetrouwbaarheid. Deze concepten blijken allen toe te nemen, waarmee ook hypothese 2 deels bevestigd wordt. De dader neemt meer verantwoordelijkheid voor het delict en er treedt tijdens de bemiddeling vaak herstel op tussen dader en slachtoffer. Slachtoffer en dader gaan zich dus anders tegenover elkaar opstellen, zij herstellen zich ten opzichte van elkaar (van Garsse, 2012). Ook maken zij vaak afspraken voor in de toekomst. Uit eerder onderzoek blijkt dat daders zich bovendien vaker aan afspraken houden wanneer deze gemaakt zijn tijdens herstelbemiddeling dan wanneer deze in de rechtbank opgelegd zijn (Latimer et al., 2005). Er worden tijdens bemiddeling dus niet alleen meer afspraken gemaakt, deze afspraken worden ook nog eens vaker nakomen wanneer zij tijdens slachtoffer-daderbemiddeling zijn gemaakt dan wanneer zij opgelegd zijn door een rechter.

Uit eerder onderzoek blijkt dat meer verantwoordelijkheid voor het delict nemen, samenhangt met vermindering van recidive (Werkgroep Risicotaxatie Forensische Psychiatrie, 2002). Uit het huidige onderzoek is gebleken dat de dader na de bemiddeling meer verantwoordelijkheid voor het delict neemt. De kans dat de dader later weer de fout in gaat, neemt hierdoor waarschijnlijk af (Johnstone & van Ness, 2006, geciteerd in Hosser et al., 2008).

Schaamte, schuldgevoel en spijt zijn in dit onderzoek als aparte constructen gecodeerd. Dit onderscheid is gemaakt op basis van literatuur van Tangney (1993), Tangey & Dearing, 2002) en Lewis (1971). Uit de factoranalyse met daarin deze drie concepten vóór de bemiddeling, bleek dat deze drie constructen een grote overlap hadden. Het onderscheid dat Braithwaite (1989) tussen verschillende soorten schaamte maakt, bleek in dit onderzoek praktisch niet te hanteren. Wel is gevonden dat de mate van schaamte in het algemeen toeneemt tijdens de bemiddeling. Volgens Hosser et al. (2008) leidt schaamte in het algemeen tot meer recidive. In het huidige onderzoek is echter ook gevonden dat er tussen slachtoffer en dader tijdens de bemiddeling vaak herstel optreedt. Het is daardoor aannemelijk dat de mate van schaamte die bij de dader tijdens de bemiddeling toeneemt, geen stigmatiserende schaamte maar re-integratieve schaamte is. In dat geval is de kans op recidive kleiner (Braithwaite, 1989).

4.2 Verschil tussen directe en indirecte bemiddeling

Volgens Steketee et al. (2006) en Shapland et al. (2007) zouden effecten van bemiddeling op daders toe te schrijven zijn aan de dialoog die tussen slachtoffer en dader tot stand komt. Bij indirecte bemiddeling is minder sprake van een dialoog, omdat vaak maar één brief wordt geschreven. Ook bij een pendelbemiddeling worden vaak maar enkele korte boodschappen aan beide partijen over gebracht. Dit idee van Steketee et al. en Shapland et al. kan dus getest worden door directe en indirecte bemiddeling met elkaar te vergelijken. Deze vervolgstap is in het huidige onderzoek ook opgenomen. Directe en indirecte bemiddeling kunnen beide zowel op het initiatief van de dader als op het initiatief van het slachtoffer plaats vinden. De gevonden effecten met betrekking tot directe en indirecte bemiddeling, kunnen dus niet verklaard worden door de initiatiefnemer. Als de impact die bemiddeling op de dader heeft inderdaad toe te schrijven is aan de dialoog tussen slachtoffer en dader, zou verwacht worden dat directe bemiddeling een grotere impact heeft dan indirecte bemiddeling. Dit bleek deels het geval. Bij directe bemiddeling bleek meer hersteld te worden dan bij indirecte bemiddeling. Bij directe bemiddeling verandert de manier waarop slachtoffer en dader tegenover elkaar staan dus meer, dan bij indirecte bemiddeling. Ook bleken er vaker afspraken gemaakt te worden. Op de overige impactitems werd echter geen verschil tussen directe en indirecte bemiddeling gevonden. Zowel herstel als het maken van afspraken zijn items die niet alleen over de dader gaan, maar voornamelijk over de interactie tussen dader en slachtoffer. De overige impactitems (schaamte, opluchting, sympathie voor het slachtoffer en verantwoordelijkheid voor het delict nemen), zijn items die meer een persoonlijk gevoel bij de dader aangeven. Dit gevoel treedt dus ook op bij indirecte bemiddeling. Uit het huidige onderzoek blijkt dat directe bemiddeling meer

te zorgt voor een verbetering van de relatie tussen slachtoffer en dader, maar de persoonlijke impact op de dader bij directe bemiddeling even groot is als bij indirecte bemiddeling. De huidige bevindingen zijn niet in overeenstemming met de studies van Steketee et al. (2006) en Shapland et al. (2007).

4.3 Meer- of minderjarigheid van daders

Verder werd verwacht dat de slachtoffer-daderbemiddeling een grotere impact op minderjarige daders heeft dan op meerderjarige daders. Minderjarige daders hebben vaak minder delicten gepleegd dan meerderjarige daders. Er werd gedacht dat minderjarige daders daardoor meer onder de indruk van het verhaal van het slachtoffer zouden zijn en de impact van de bemiddeling daarom groter zou zijn. Dit effect werd echter niet gevonden. Geen van de impactitems verschilde significant tussen minderjarige daders en meerderjarige daders. Dit is niet in overeenstemming met het recente onderzoek van Claessen en Zeles (2013), waarin gevonden werd dat bemiddeling beter werkt naar mate de leeftijd van de dader lager lag. In het huidige onderzoek is gevonden dat de bemiddeling ook een groot effect heeft op meerderjarige daders. Wellicht klopt de aanname dat minderjarige daders vaak minder delicten hebben gepleegd niet. Om dit te onderzoeken is aanvullend onderzoek nodig.

4.4 Andere bemiddelingskenmerken

Met betrekking tot de overige bemiddelingskenmerken, was te weinig literatuur beschikbaar om theoretisch gefundeerde hypothesen op te stellen. Deze kenmerken en hun relatie tot de impact van de bemiddeling op de dader, werden daarom op exploratieve wijze onderzocht.

Wie het initiatief tot bemiddeling nam, blijkt invloed te hebben op de mate van opluchting bij de dader en verantwoordelijkheid voor het delict nemen. Ook is een, weliswaar minder sterke, relatie tussen initiatiefnemer en sympathie voor het slachtoffer gevonden. Als de dader het initiatief tot bemiddeling neemt, ervaart hij na de bemiddeling meer opluchting, heeft hij meer sympathie voor het slachtoffer en neemt hij meer verantwoordelijkheid voor het delict dan wanneer het initiatief van het slachtoffer kwam. Dat opluchting, sympathie voor het slachtoffer en verantwoordelijkheid voor het delict meer toenemen wanneer het initiatief van de dader komt, kan niet verklaard worden door de hogere mate van deze drie dingen vóór de bemiddeling. De items meten namelijk niet de absolute mate hiervan, maar de verandering tijdens de bemiddeling. Mogelijk kan het gevonden effect verklaard worden door de houding van het slachtoffer, die anders zou kunnen zijn wanneer de dader het initiatief tot bemiddeling heeft genomen dan wanneer het slachtoffer zelf het initiatief heeft genomen. Om die reden zou een heel ander gesprek tot stand kunnen komen wanneer de dader zelf het initiatief tot bemiddeling heeft genomen, dan wanneer het slachtoffer dit deed. Er bleek te weinig literatuur te zijn om hier vooraf verwachtingen over uit te spreken. Om dezelfde reden is het niet mogelijk theoretisch gefundeerde uitspraken te doen over de reden van de gevonden effecten. Om erachter te komen of de genoemde veronderstellingen juist zijn, is vervolgonderzoek nodig.

Als slachtoffer en dader elkaar voor het delict kennen, blijken er tijdens de bemiddeling vaker afspraken gemaakt te worden. Tijdens de bemiddelingen van Slachtoffer in Beeld worden geen financiële afspraken gemaakt. Wel kan bijvoorbeeld afgesproken worden dat slachtoffer en dader elkaar in het vervolg met rust laten, of juist weer op een goede manier met elkaar om kunnen gaan. De negatieve effecten voor slachtoffers die van Garsse (2012) met betrekking tot financiële overeenkomsten noemt (secundaire victimisering, het slachtoffer voelt zich afgekocht), zijn bij deze afspraken dus niet aan de orde. Als slachtoffer en dader elkaar niet kennen, komen zij elkaar waarschijnlijk niet vaak meer tegen en hoeven zij daarover minder duidelijke afspraken te maken.

Een andere belangrijke bevinding van dit onderzoek is dat tijdens de bemiddeling meer hersteld wordt wanneer slachtoffer en dader elkaar voor het delict niet kenden. Dit effect druist tegen de verwachting in. Als slachtoffer en dader elkaar voor het delict al kenden, valt er tijdens de bemiddeling meer te herstellen dan wanneer zij elkaar niet kennen. Dit betekent echter niet dat dit

ook werkelijk gebeurd. Het zou kunnen zijn dat er in het geval van slachtoffers en daders die elkaar al kenden, meer beschadigd is. Zo kan bijvoorbeeld het vertrouwen dat het slachtoffer in de dader had, ernstig beschaamd zijn door het delict. Dit is bij onbekenden vaak niet het geval. Het herstellen van beschaamd vertrouwen vergt waarschijnlijk meer dan het (korte) bemiddelingstraject. Bij slachtoffers die de dader voor het delict niet kenden is het bovendien vaak zo dat de dader vertelt dat het delict niet persoonlijk op het slachtoffer gericht was (Strang et al., 2006). Dit is voor slachtoffers vaak fijn om te horen en zorgt voor hen vaak voor herstel (Foa, 1997). In het geval van bekenden is dit meestal niet mogelijk, omdat het delict juist wel persoonlijk op hen gericht was. Dit alles zou ervoor kunnen zorgen dat het herstel tussen slachtoffer en dader minder is wanneer zij elkaar al kenden. Herstel betekent ook het repareren van het (zelf)beeld van de dader (Schnabel & Nadler, 2008; van Garsse, 2012). Dit beeld is voor het slachtoffer misschien moeilijker te herstellen wanneer de dader een bekende is. Mogelijk heeft ook dit weer met vertrouwen te maken. Op dit moment bestaat te weinig literatuur om deze speculaties na te trekken. Hiervoor is vervolgonderzoek nodig.

4.5 Gebeurtenissen tijdens de bemiddeling

Veel van de gebeurtenissen tijdens de bemiddeling bleken samen te hangen met de impact op de dader. De impact die in dit onderzoek gevonden is, komt waarschijnlijk niet tot stand door enkel aanmelding bij Slachtoffer in Beeld.

Door het horen van de kant van het slachtoffer, neemt bij de dader de mate van sympathie voor het slachtoffer tijdens de bemiddeling toe. Ook treedt vaker herstel op tussen slachtoffer en dader en werden vaker afspraken gemaakt wanneer het slachtoffer zijn/haar kant duidelijk vertelt had. Als de boosheid van het slachtoffer tijdens de bemiddeling duidelijk aan bod is geweest, blijkt de mate van opluchting af te nemen en de mate van herstel juist toe te nemen. Dat de dader minder opgelucht is als het slachtoffer duidelijk zijn/haar boosheid uit, lijkt geen onlogische samenhang te zijn. Er bleek echter niet minder herstel op te treden wanneer het slachtoffer duidelijk zijn/haar boosheid had verteld. Het item herstel gaat over zowel slachtoffer als dader. Het zou kunnen zijn dat het slachtoffer meer het idee heeft dat er iets herstelt is wanneer hij/zij zijn/haar boosheid naar de dader toe duidelijker geuit heeft. Herstel is bovendien wellicht geen eenduidig concept. Voor het codeerschema is bij herstel gebruik gemaakt van van Garsse (2012). Hij ziet herstel als herstellen. Zijn definitie gaat echter niet alleen over het herstellen ten opzichte van elkaar, maar ook het herstellen ten opzichte van de gebeurtenissen, zodat dit op een zinvolle manier een plek in het eigen leven kan krijgen. Dit concept is door bemiddelaars moeilijk waar te nemen. Dit kan invloed gehad hebben op het coderen van dit item. Wellicht is dit de reden van het optreden van effecten die in eerste instantie onlogisch lijken.

De mate van sympathie voor de dader (bij het slachtoffer), bleek samen te hangen met de mate van sympathie voor het slachtoffer (bij de dader). In veel gevallen neemt de mate van sympathie zowel bij de dader als bij het slachtoffer toe. Dit is een effect dat bemiddelaars vaak zien op treden. Als de één de ander sympathieker gaat vinden, gedraagt hij/zij zich daar waarschijnlijk ook naar, zodat de ander de één ook sympathieker gaat vinden. Met dit effect wordt een belangrijke veronderstelling van bemiddelaars bevestigd.

4.6 Beperkingen en sterke punten van het huidige onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Door dit onderzoek is meer duidelijk geworden over de impact van slachtoffer-daderbemiddeling op daders. Ook heeft het onderzoek meer duidelijkheid verschaft over de samenhang tussen een aantal bemiddelingskenmerken en de impact op de dader. Echter zijn er ook beperkingen, waardoor een deel van de resultaten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moet worden.

Omdat gebruik is gemaakt van correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en de impactitems, kunnen enkel uitspraken over de samenhang, niet over de causaliteit, gedaan worden. (Meervoudige) regressieanalyses konden helaas niet uitgevoerd worden, omdat de sample waarbij geen missende waarden bestonden bij zowel alle onafhankelijke variabelen als de afhankelijke variabele, te klein bleek om betrouwbare conclusies uit te kunnen trekken. Deze sample varieerde van zeventien op het item 'schaamte', tot twintig op het item 'herstel'. Doordat ook nog eens veel voorspellers toegevoegd werden, is deze sample veel te klein voor het trekken van betrouwbare conclusies. Ook als alleen de voorspellers meegenomen werden die significant met het impactitem correleerden, bleven te kleine samples over, variërend van 28 met één voorspeller bij verandering van schaamte tijdens de bemiddeling tot 21 met acht voorspellers bij opluchting bij de dader. Om wel regressieanalyses uit te kunnen voeren, zal een onderzoek uitgevoerd moeten worden met meer zaken, of met minder missende waarden. Om minder missende waarden te krijgen, is meer informatie over de zaken nodig. Op die manier kunnen niet alleen uitspraken over samenhang gedaan worden, maar ook over causaliteit.

De data zijn op een indirecte manier verzameld. Een andere manier van data verzamelen is het direct bevragen van slachtoffers en daders. Echter was deze manier praktisch niet mogelijk, omdat dit te veel tijd gekost zou hebben. Bovendien treedt bij deze manier van data verzamelen vaak een selectie-effect op. Een selectie-effect houdt in dat de personen die niet mee willen doen met het onderzoek, op cruciale punten verschillen van de personen die wel mee willen doen. In dit geval zouden de daders die ontevreden over de bemiddeling zijn en waarbij de impact vermoedelijk kleiner is, waarschijnlijk niet mee willen doen aan het onderzoek. Op die manier kan een vertekend beeld van de impact ontstaan. Een sterk punt van het huidige onderzoek is het uit de weg gaan van dit selectie-effect, doordat een dossieronderzoek is uitgevoerd. In eerste instantie zouden een aantal bemiddelaars geïnterviewd worden om meer informatie over de bemiddelingen te krijgen. Echter was dit vanuit Slachtoffer in Beeld niet wenselijk, omdat dit te veel tijd van de bemiddelaars zou vergen. Om die reden is gekozen voor het analyseren van de contactjournaals in plaats van een directe manier van data verzamelen. De betrouwbaarheid van de gegevens is op deze manier erg afhankelijk van de inschatting van de onderzoeker. Om dit nadelige effect zoveel mogelijk te verkleinen is ervoor gekozen om een deel van de zaken tevens door een tweede beoordelaar te laten coderen. Voordat aan het coderen begonnen werd, zijn duidelijke richtlijnen opgesteld met betrekking tot het geven van de codes. Bovendien is het codeerschema eerst door beide codeurs samen getest, zodat bekeken kon worden of dit schema op de juiste manier was opgesteld. Ondanks het zorgvuldig opstellen van het codeerschema en het uitgebreid testen hiervan, bleek de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van een aantal items niet hoog genoeg. Deze items konden helaas niet meegenomen worden in de analyses. Dit waren items als 'algemene impact op de dader' en 'attitude ten opzichte van het plegen van delicten'. Dit zijn belangrijke items om te bepalen welke invloed de bemiddeling op de dader heeft gehad. Door de te lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid konden helaas geen analyses met deze belangrijke items gedaan worden. Onduidelijk is of deze lagere interbeoordelaarsbetrouwbaarheid tot stand is gekomen doordat de instructies niet goed genoeg waren, of doordat deze constructen moeilijk te observeren zijn. Een onderzoek waarbij de constructen zowel letterlijk bevraagd worden aan slachtoffer en dader, als geobserveerd worden door de onderzoekers, zou een oplossing kunnen zijn. Op die manier wordt de invloed van de negatieve punten van directe dataverzameling, zoals het selectie-effect, en de negatieve punten van indirecte dataverzameling, zoals het moeilijk kunnen observeren van een aantal constructen, zo klein mogelijk gemaakt.

Voor dit onderzoek zijn een aantal belangrijke items gebruikt voor het meten van de impact op de dader. Deze items zijn tot stand gekomen na uitgebreid literatuuronderzoek. Echter zou het kunnen zijn dat er belangrijke items die de impact van de dader kunnen meten, over het hoofd zijn gezien. Er kunnen bijvoorbeeld meer gevoelens bij dader en slachtoffer spelen, die zorgen voor een ander effect van de hier onderzochte items. Dit kunnen bijvoorbeeld gevoelens zijn die met het zelfbeeld

van de dader te maken hebben. In vervolgonderzoek zouden deze items meegenomen moeten worden, zodat onderzocht kan worden of de gevonden effecten dan hetzelfde blijven.

Tijdens het coderen kwamen nog een aantal beperkingen naar voren. In sommige gevallen vindt de bemiddeling niet tussen slachtoffer en dader plaats, maar bijvoorbeeld tussen dader en de ouders van het slachtoffer. De codes over het slachtoffer werden dan op basis van de ouders gegeven, maar op die manier kan het gesprek een andere invloed op daders hebben dan wanneer zij met het slachtoffer zelf gesproken zouden hebben. Ook zijn er bemiddelingen tussen slachtoffers en veroorzakers van een verkeersongeluk geweest. De veroorzaker werd dan als 'dader' gezien en de codes werden op basis van de veroorzaker toegekend. In deze gevallen waren de niveaus van spijt bijvoorbeeld vaak lager, omdat de veroorzaker niet altijd blaam trof voor het ongeluk. In dat geval lijken de codes te wijzen op een wat onverschillige, ontkennende dader, terwijl dit in werkelijkheid anders is.

Om te onderzoeken of herstelbemiddeling een aanvulling/verbetering van een normale, strafrechtelijke, afhandeling van een zaak is, is het noodzakelijk beide afhandelingen te onderzoeken. In dit onderzoek is alleen gekeken naar het effect van slachtoffer-daderbemiddeling, waardoor geen uitspraken gedaan kunnen worden over een aanvulling op het strafrecht. Een toekomstig onderzoek zou gegevens moeten verzamelen van zowel slachtoffers en daders die alleen een rechtszaak hebben gehad, als van slachtoffers en daders die als aanvulling daarop mee gedaan hebben aan herstelbemiddeling. Ook zou een toekomstig onderzoek hierbij een derde vergelijkingsgroep op kunnen nemen: de groep waarbij wel een aanmelding bij Slachtoffer in Beeld is gedaan, maar waarbij het uiteindelijk niet tot bemiddeling kwam. Op die manier kan beter onderzocht worden of enkel de aanmelding al zorgt voor een bepaalde impact. In dit onderzoek was deze vergelijking niet mogelijk, omdat door bemiddelaars te weinig informatie in de contactjournaals van pogingen en afwijzingen opgenomen wordt, om de items betrouwbaar te kunnen coderen. Belangrijk is dat veel gebeurtenissen tijdens de bemiddeling significant samen bleken te hangen met de impact op de dader. Daarom wordt verwacht dat enkel een aanmelding bij Slachtoffer in Beeld niet zorgt voor de impact die in dit onderzoek is gevonden. Bovendien meten de items de verandering tijdens de bemiddeling en niet alleen het niveau van deze constructen aan het einde van de bemiddeling.

Voor veel mensen is het een belangrijke vraag of slachtoffer-daderbemiddeling zorgt voor minder delicten bij daders. In dit onderzoek kon de mate van recidive niet direct gemeten worden, omdat dit een langlopend onderzoek vereist waarbij enige tijd na de bemiddeling gegevens over delicten bij de daders verzameld moeten worden. Dit paste niet binnen het tijdsbestek van het huidige onderzoek. Wel is bijvoorbeeld de mate van nemen van verantwoordelijkheid voor het delict gemeten. Verantwoordelijkheid voor het delict nemen hangt samen met minder recidivekans (Werkgroep Risicotaxatie Forensische Psychiatrie, 2002; Johnstone & van Ness, 2006, geciteerd in Hosser et al., 2008). Op basis van het huidige onderzoek kan dus wel een voorzichtige conclusie wat betreft recidive na herstelbemiddeling getrokken worden. Het is aan te bevelen dat vervolgonderzoek zich meer op een directe manier op het recidive van de dader richt. Ook de items die in dit onderzoek wel gemeten konden worden en significant toenamen na de bemiddeling, zouden enige tijd later nog eens gemeten kunnen worden. Men kan dan onderzoeken of de gevonden effecten bij de daders ook stand houden en of deze samenhangen met recidive.

Uit dit onderzoek is gebleken dat er verschillende gebeurtenissen zijn die van invloed zijn op de impact die de bemiddeling op de dader heeft. Slachtoffer in Beeld kan hierop inspelen tijdens de bemiddeling. Bemiddelaars laten slachtoffers en daders vaak allebei hun verhaal duidelijk vertellen. In dit onderzoek is bevestigd dat dit samenhangt met meer herstel. Bemiddelaars kunnen in de toekomst ook meer de nadruk leggen op het door het slachtoffer laten uiten of hij/zij de excuses van de dader als oprecht in schat en of het slachtoffer de dader vergeeft. Een voortraject kan bijvoorbeeld gestart worden als de dader nog niet goed zijn kant van het verhaal kan uiten, zodat dit tijdens de bemiddeling wel duidelijk naar voren kan komen.

4.7 Conclusie

Slachtoffer-daderbemiddeling heeft een grote impact op de daders. Zij ervaren na de bemiddeling meer schaamte, opluchting, sympathie voor het slachtoffer en nemen meer verantwoordelijkheid voor hun delict. Deze impact is bovendien onafhankelijk van de bemiddelingsvorm die gebruikt wordt. Ook de indirecte bemiddelingsvormen hebben dus een grote impact op de dader. Verder treedt er tijdens de bemiddeling herstel op tussen slachtoffer en dader en worden er tijdens de bemiddeling afspraken tussen slachtoffer en dader gemaakt. Deze effecten treden meer op tijdens directe bemiddeling. Directe bemiddeling leidt dus tot betere uitkomsten voor de relatie tussen slachtoffer en dader dan indirecte bemiddeling. De persoonlijke impact op de dader is zowel bij directe als bij indirecte bemiddeling positief.

Referenties

- Andrews, D.A., & Bonta, J. (1998). *The psychology of criminal conduct*. Cincinnati, Ohio: Anderson.
- Barnett, R.E. (1977). Restitution: A New Paradigm of Criminal Justice. *Ethics*, 87(4), 279-301.
- Bergseth, K.J. & Bouffard, J.A. (2007). The long-term impact of restorative justice programming for juvenile offenders. *Journal of Criminal Justice*, 35, 433-451.
- Beven, J.P., Hall, G., Froyland, I., Steels, B. & Goulding, D. (2005). Restoration or renovation? Evaluating restorative justice outcomes. *Psychiatry, Psychology and Law*, 12, 194-206.
- Braithwaite, J. (1989). *Crime, shame and reintegration*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Choi, J.J., Green, D.L., & Gilbert, M.J. (2011). Putting a human face on crimes: a qualitative study on restorative justice processes for youths. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 28(5), 335-355.
- Claessen, J. & Zeles G. (2013). Bemiddeling in strafzaken in Maastricht. De eerste onderzoeksresultaten. *Nederlands Juristenblad*, 27, 1766-1772.
- Cohen, J.A. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational Psychology Measure*, 20, 37-46.
- De Castella, K., Platow, M.J., Wenzel, M., Okimoto, T., & Feather, N.T. (2011). Retribution or restoration? Anglo-Australian's views towards domestic violence involving Muslim and Anglo-Australian victims and offenders. *Psychology, Crime and Law*, 17(5), 403-420.
- Delgado, R. (2000). Goodbye to Hammurabi: Analyzing the atavistic appeal of restorative justice. *Stanford Law Review*, 52(4), 751-775.
- Dignan, J. (1990). *Repairing the damage: An evaluation of an experimental adult reparation scheme in Kettering, Northamptonshire*. Sheffield: Centre for Criminological Legal Research, Faculty of Law, University of Sheffield.
- Foa, E. B., & Meadows, E. A. (1997). Psychosocial treatments for posttraumatic stress disorder: A critical review. *American Review of Psychology*, 48, 449-480.
- Frijda, N.H. (1986). *The emotions*. Cambridge: Cambridge University Press. Nederlandse vertaling: Van 't Hof, S. & de Jager, M. (1993). *De emoties*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Harris, N. (2006). Reintegrative Shaming, shame, and criminal Justice. *Journal of Social Issues*, 62(2), 327-346.
- Hosser, D., Windzio, M., & Greve W. (2008). Guilt and shame as predictors of recidivism: A longitudinal study with young prisoners. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 138-152.
- Johnstone, G., & Van Ness, D. (Eds.). (2006). *Handbook of restorative justice*. Cullompton, UK: Willan.
- Kirkwood, S. (2010). Restorative justice cases in Scotland: Factors related to participation, the restorative process, agreement rates and forms of reparation. *European Journal of Criminology*, 7(2), 107-122.
- Landis, J.R., & Koch, G.G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174.
- Lauwaert, K. (2009). *Herstelrecht en procedurele waarborgen*. Apeldoorn: Maklu-Uitgevers.
- Latimer, J., Dowden, C., & Muis, D. (2005). The effectiveness of restorative justice practices: a meta-analysis. *The Prison Journal*, 85, 127-144.
- Lewis, H.B. (1971). *Shame and guilt in neurosis*. New York: International Universities Press.
- Maxwell, G. & Morris, A. (1999). Morris, A. (2002). Critiquing the critics: A brief response to critics of restorative justice. *British Journal of Criminology*, 42, 596-615.
- McCullough, M.E., Bellah, C.G., Kilpatrick, S.D., & Johnson, J.L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being, and the big five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 601-610.
- Morris, A. (2002). Critiquing the critics: A brief response to critics of restorative justice. *British Journal of Criminology*, 42, 596-615.
- Nugent, W.R., Umbreit, M., Wiinamaki, L., & Paddock, J. (1999). Participation in victim-offender mediation and severity of subsequent delinquent behavior: Successful replications? *Journal of*

- Research in Social Work Practice*, 11(1), 5-23.
- Pemberton, A. (2012). *De slachtoffer-dadergesprekken; een victimologisch perspectief*. In: slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Petrucci, C.J. (2002). Apology in the criminal justice setting: Evidence for including apology as an additional component in the legal system. *Behavioral Sciences and the Law*, 20, 337-362.
- Schnabel, N. & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: Satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 116-132.
- Schreurs, W. (2013). *Het bepalen van de ernst van misdrijven in de context van slachtoffer-daderbemiddeling*. Niet-gepubliceerde bachelorthese, Universiteit Twente, Enschede, Nederland.
- Shapland, J., Atkinson, A., Atkinson, H., Chapman, B., Dignan, J., Howes, M., Johnstone, J., Robinson, G., & Sorsby, A. (2007) *Restorative justice: The views of victims and offenders. The third report from the evaluation of three schemes*. Ministry of Justice Research Series 3/07. Verkregen op 10-06-2013, via <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.justice.gov.uk/docs/Restorative-Justice.pdf>
- Steketee, M., Woerds, S. ter, Moll, M., & Boutellier, H. (2006). *Herstelbemiddeling voor jeugdigen in Nederland: Een evaluatieonderzoek naar zes pilotprojecten*. Assen: van Gorcum.
- Strang, H., Sherman, L., Angel, C.M., Woods, D.J., Bennett, S., Newbury-Birch, D., & Inkpen, N. (2006). Victim evaluations of face-to-face restorative justice conferences: A quasi-experimental analysis. *Journal of Social Issues*, 62(2), 281-306.
- Tangney, J.P. (1993). Shame and guilt. In C.G. Costello (Ed.), *Symptoms of depression* (pp 161-180). New York: Wiley.
- Tangney, J.P. & Dearing, R.L. (2002). *Shame and Guilt*. New York: The Guilford Press.
- Umbreit, M.S., Coates, R.B., & Vos, B. (2004). Victim-offender mediation: three decades of practice and research. *Conflict Resolution Quarterly*, 22, 279-303.
- Van Burik, A., Heim, M., Hoogeveen, C., Jong, B.J. de, Slump, G.J., & Vogelvang, B. (2010). *Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken: Een onderzoek naar de landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken*. Woerden: Adviesbureau Van Montfoort.
- Van Garssen, L. (2012). *Daders en herstel: tussen plicht, behoefte en capaciteit*. In: slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Werkgroep Risicotaxatie Forensische Psychiatrie. (2002). *Handleiding HKT-30. Risicotaxatie in de forensische psychiatrie*. Den Haag: ministerie van Justitie.
- Zebel, S. (2012). *Een quasi-experimenteel onderzoek naar de effecten van de Nederlandse slachtoffer-dadergesprekken*. In: slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Zebel, S., Elbersen, M., & van Ruiten S. (2010). De juridische dienstverlening: een goed moment? Onderzoek naar het informeren van slachtoffers bij Slachtofferhulp Nederland over de mogelijkheid van een slachtoffer-dadergesprek. *Beleidsonderzoek Slachtoffer in Beeld*.

Appendices

Appendix A Beschrijvende statistieken

Tabel A. Beschrijvende statistieken van de 90 zaken uit dit onderzoek.

	N	%
Dader		
<i>M</i>	82	91,1
<i>V</i>	8	8,9
<i>Onbekend</i>	0	0
<i>Minderjarig</i>	38	42,2
<i>Meerderjarig</i>	48	53,3
<i>Onbekend</i>	4	4,4
Slachtoffer		
<i>M</i>	42	46,7
<i>V</i>	47	52,2
<i>Onbekend</i>	1	1,1
<i>Minderjarig</i>	27	30
<i>Meerderjarig</i>	61	67,8
<i>Onbekend</i>	2	2,2
Bemiddelingsvorm		
<i>Gesprek</i>	57	63,3
<i>Briefwisseling</i>	20	22,2
<i>Pendelbemiddeling</i>	12	13,3
<i>Groepsherstelbijeenkomst</i>	1	1,1
Bemiddeling tussen		
<i>Da & so</i>	78	86,7
<i>Da en nabestaanden so</i>	6	6,7
<i>Anders</i>	5	5,6
<i>Onbekend</i>	1	1,1
Bemiddeling voor of na zitting		
<i>Voor zitting</i>	36	40
<i>Na zitting</i>	49	54,4
<i>Onbekend</i>	5	5,6
Initiatiefnemende partij		
<i>So</i>	20	22,2
<i>Nabestaanden so</i>	4	4,4
<i>Netwerk so</i>	1	1,1
<i>Da</i>	61	67,8
<i>Netwerk da</i>	1	1,1
<i>Strafrechtactor</i>	3	3,3

Aanmeldende instantie		
<i>Raad voor de Kinderbescherming</i>	24	26,7
<i>Bureau Jeugdzorg</i>	9	10
<i>Reclassering Nederland</i>	7	7,8
<i>Slachtofferhulp Nederland</i>	18	20
<i>Strafrechtactor</i>	2	2,2
<i>Individueel persoon, zelfaanmelder</i>	10	11,1
<i>Individueel persoon, derde partij</i>	1	1,1
<i>Andere instantie</i>	19	21,1
<i>Onbekend</i>	1	1,1
Soort bemiddeling		
<i>So-da bemiddeling, los van/parallel aan strafrecht</i>	85	94,4
<i>SiB-mediation, binnen strafrechtelijk kader</i>	5	5,6
Belangrijke anderen so¹		
<i>Nee/niet van toepassing</i>	59	65,6
<i>Ja, ouders</i>	15	16,8
<i>Ja, behandelaar of ander persoon met professioneel contact met so</i>	2	2,2
<i>Ja, partner</i>	10	11,1
<i>Ja, anders</i>	5	5,6
<i>Onbekend</i>	1	1,1
Belangrijke anderen da¹		
<i>Nee/niet van toepassing</i>	55	61,1
<i>Ja, ouders</i>	21	23,3
<i>Ja, behandelaar of ander persoon met professioneel contact met da</i>	7	7,8
<i>Ja, partner</i>	2	2,2
<i>Ja, anders</i>	4	4,4
<i>Onbekend</i>	3	3,3
Kenden so & da elkaar		
<i>Ja</i>	28	31,1
<i>Nee</i>	61	67,8
<i>Onbekend</i>	1	1,1
Relatie²		
<i>Familie</i>	4	4,4
<i>Vrienden</i>	3	3,3
<i>Kennissen</i>	14	15,6
<i>Anders</i>	4	4,4
<i>Onbekend</i>	3	3,3

N=90

¹ In een aantal gevallen waren er meerdere belangrijke personen aanwezig.

² N=28

Appendix B Codeerschema

1. Kenmerken bemiddeling

1.1 Wat is het codeernummer (1-100)?	
1.2 Wat is het zaaknummer in de registratie van Slachtoffer in Beeld?	
1.3 Welke vorm van bemiddeling heeft plaats gevonden?	1. Gesprek 2. Briefwisseling 3. Pendelbemiddeling 4. Groepsherstelbijeenkomst
1.4 De bemiddeling heeft plaats gevonden tussen:	1. Dader en slachtoffer 2. Dader en nabestaande(n) van het slachtoffer 3. Anders, namelijk:
1.5 -Indien gesprek of groepsherstelbijeenkomst: heeft de bemiddeling voor of na de zitting plaatsgevonden? -Indien briefwisseling of pendelbemiddeling: is de bemiddeling voor of na de zitting afgerond?	1. Voor de zitting 2. Na de zitting 9. Onbekend
1.6 Tijd tussen delict en aanmelding	Datum delict (dd-mm-jjjj): Datum aanmelding (dd-mm-jjjj): Tijd tussen delict en aanmelding:
1.7 Tijd tussen aanmelding en afronding bemiddelingstraject	Datum aanmelding (dd-mm-jjjj): Datum afronding (dd-mm-jjjj): Tijd tussen aanmelding en afronding:
1.8 Welke partij heeft het initiatief tot bemiddeling genomen?	1. Slachtoffer 2. Nabestaande(n) slachtoffer 3. Netwerk slachtoffer 4. Dader 5. Netwerk dader 6. Strafrechter 7. Anders, namelijk: 9. Onbekend
1.9 Welke instantie heeft de aanmelding gedaan?	1. Raad voor de kindbescherming 2. Bureau Jeugdzorg/Jeugdreclassering 3. Reclassering Nederland 4. Slachtofferhulp Nederland 5. Strafrechter 6. Individueel persoon, zelfaanmelder namelijk: 7. Individueel persoon, derde partij, namelijk: 8. Andere instantie, namelijk: 9. Onbekend
1.10 Welk soort bemiddeling heeft plaats gevonden?	1. Slachtoffer-daderbemiddeling; parallel aan/ los van het strafrecht 2. SiB-mediation; bemiddeling binnen strafrechtelijk kader 9. Onbekend
1.11 -Indien gesprek of groepsherstelbijeenkomst: waren belangrijke anderen van het slachtoffer bij de bemiddeling aanwezig? -Indien briefwisseling of pendelbemiddeling: is er een belangrijke andere van het slachtoffer betrokken bij de bemiddeling? (meerdere opties mogelijk)	1. Nee/niet van toepassing 2. Ja, ouders 3. Ja, verzorgers 4. Ja, behandelaar of ander persoon met professioneel contact met het slachtoffer 5. Ja, partner 6. Ja, ander belangrijk persoon 9. Onbekend

1.12 - Indien gesprek of groepsherstelbijeenkomst: waren er belangrijke anderen van de dader bij de bemiddeling aanwezig? -Indien briefwisseling of pendelbemiddeling: is er een belangrijke andere van de dader betrokken bij de bemiddeling? (meerdere opties mogelijk)	1. Nee/niet van toepassing 2. Ja, ouders 3. Ja, verzorgers 4. Ja, behandelaar of ander persoon met professioneel contact met de dader 5. Ja, partner 6. Ja, ander belangrijk persoon 9. Onbekend
--	--

2. Slachtoffer- en daderkenmerken

2.1 Wat is het geslacht van de dader?	1. Man 2. Vrouw
2.2 Wat is de geboortedatum van de dader?	
2.3 Was de dader tijdens het delict minder- of meerderjarig? (minderjarig is <18 jaar)	1. Minderjarig 2. Meerderjarig
2.4 Wat is het geslacht van het slachtoffer?	1. Man 2. Vrouw
2.5 Wat is de geboortedatum van het slachtoffer?	
2.6 Was het slachtoffer tijdens het delict minder- of meerderjarig? (minderjarig is <18 jaar)	1. Minderjarig 2. Meerderjarig
2.7 Kenden slachtoffer en dader elkaar voor het delict?	1. Ja 1. Familie 2. Vrienden 3. Kennissen 4. Anders, namelijk 9 Onbekend 2. Nee 9. Onbekend
2.8 In hoeverre is het gepleegde delict moreel verwerpelijk?	9. Niet te bepalen Helemaal niet 0 1 2 3 4 Heel erg
2.9 Hoe groot is de emotionele schade bij het slachtoffer, veroorzaakt door dit delict?	9. Niet te bepalen Helemaal geen 0 1 2 3 4 Heel groot
2.10 Hoe groot is de potentiële schade die veroorzaakt had kunnen worden door dit delict?	9. Niet te bepalen Helemaal geen 0 1 2 3 4 Heel veel
2.11 Is er tijdens het delict gebruik gemaakt van een wapen?	1. Er is een wapen gebruikt 1. Vuurwapen 2. Steekwapen 3. Slagwapen 4. Anders, namelijk 5. Onbekend 2. Er is geen wapen gebruikt 9. Onbekend
2.12 In welke mate heeft het slachtoffer door het delict lichamelijk letsel opgelopen?	9. Niet te bepalen Helemaal geen 0 1 2 3 4 Heel veel
2.13 Was het slachtoffer aanwezig op de plaats delict?	1. Wel aanwezig 2. Niet aanwezig 9. Onbekend
2.14 In hoeverre was er voor of tijdens het misdrijf sprake van provocatie door het slachtoffer?	9. Niet te bepalen Helemaal geen 0 1 2 3 4 Heel sterk

3. Impact van de bemiddeling op de dader

De volgende items moeten gescoord worden voor zover deze door de bemiddelaar waargenomen en in het contactjournaal omschreven zijn. De verschillende emoties kunnen door de dader/het slachtoffer expliciet geuit en vervolgens door de bemiddelaar expliciet beschreven zijn. Echter kan het item ook door de bemiddelaar impliciet omschreven zijn. Bij ieder item wordt een omschrijving van de kenmerken genoemd en, indien nodig, een voorbeeld van een expliciete uiting.

Is het scoren van een item ondanks de instructies toch niet mogelijk, kies dan 'onbekend/niet te bepalen'. Bij alle items dient rekening gehouden te worden met het doel van het codeerschema: onderzoeken of en welke impact de bemiddeling op de dader heeft gehad. De constructen moeten dus door de bemiddeling veranderd zijn. Als een dader zich bijvoorbeeld al schaamde voor het delict, is dit na de bemiddeling meer of minder geworden? Als een dader zich voor de bemiddeling nog niet schaamde, doet hij dat nu wel enigszins?

3.1 In welke mate toonde de dader <i>voor de bemiddeling</i> schaamte ?	Schaamte leidt tot willen verdwijnen of de schaamtevolle situatie weg te willen maken (Tangney & Dearing, 2002). Mensen die zich schamen voelen zich klein en waardeloos. Vaak denken ze aan hoe hun gebrekkige zelf door anderen wordt waargenomen (Lewis, 1971). Schaamtevolle gebeurtenissen zijn pijnlijk om te vertellen (Tangney, 1993). Schaamte heeft betrekking op je <i>hele persoon</i>, je hele zelfbeeld wordt erdoor aangetast. Kenmerken van schaamte bij de dader zijn: blozen, neergeslagen blik, niet goed uit de woorden kunnen komen (Frijda, 1986), dader maakt zich klein en lijkt in zijn stoel weg te willen duiken. Dader zegt zichzelf waardeloos te vinden doordat hij dit teweeg heeft gebracht. Voorbeeld expliciete uiting: de dader zei zich door het verhaal van het slachtoffer erg te schamen voor het delict.					
	9	Onbekend/niet te bepalen				
	Toonde geen	0	1	2	Toonde veel	
	schaamte				schaamte	
3.2 Toonde de dader <i>door de bemiddeling</i> een <i>verandering</i> in schaamte voor het plegen van het delict?	9	Onbekend/niet te bepalen				
	Toonde minder	-2	-1	0	1	2
	Schaamte					Toonde meer
						schaamte
3.3 In welke mate toonde de dader <i>voor de bemiddeling</i> schuldgevoel?	Schuldgevoel is minder pijnlijk dan schaamte. Je keurt jezelf als persoon niet af, <i>alleen een bepaald gedrag</i>. Schuld tast niet je hele identiteit aan, maar zorgt voor spanning ten opzichte van een bepaald slecht gedrag (Lewis, 1971). Het zorgt ervoor dat je iets op wilt lossen, en/of in de toekomst niet meer wilt doen (Tangney & Dearing, 2002). Mensen die midden in schuldgevoel zitten, focussen zich vaak op het gedrag, ze denken er steeds over na, en wensen dat ze zich anders gedragen hadden (Lewis, 1971). Ze stellen niet zichzelf als (waardeloos) persoon daarbij op de voorgrond. Kenmerken schuldgevoel bij de dader: Dader keurt zijn gedrag na de bemiddeling (nog) meer af dan daarvoor, wil het goedmaken en in de toekomst niet meer doen. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zei zich schuldig over het delict te voelen, en te beseffen dat hij/zij zich anders had moeten gedragen.					
	9	Onbekend/niet te bepalen				
	Toonde geen	0	1	2	Toonde veel	
	schuldgevoel				schuldgevoel	
3.4 Toonde de dader <i>door de bemiddeling</i> een <i>verandering</i> in schuldgevoel?	9	Onbekend/niet te bepalen				
	Toonde minder	-2	-1	0	1	2
	schuldgevoel					Toonde meer
						schuldgevoel

3.5 In welke mate toonde de dader voor de bemiddeling spijt?	Vanuit het idee dat je zelf schuld ervaart, komt spijt (Lewis, 1971). Kenmerken van spijt bij de dader zijn: Excuses, de dader zegt dat hij/zij het niet had moeten doen en het in de toekomst niet meer wil doen, dader zet zich actief in om het goed te maken met het slachtoffer (Lauwaert, 2009). Voorbeeld expliciete uiting bij de dader: De dader zei tegen het slachtoffer dat hij/zij spijt heeft van wat hij het slachtoffer aangedaan heeft. 9 Onbekend/niet te bepalen Toonde geen 0 1 2 Toonde veel spijt
3.6 Toonde de dader door de bemiddeling een verandering in spijt?	9 Onbekend/niet te bepalen Toonde minder -2 -1 0 1 2 Toonde meer spijt
3.7 Toonde de dader door de bemiddeling een verandering in opluchting?	Kenmerken van opluchting bij de dader zijn: Een meer ontspannen houding dan aan het begin van de bemiddeling, dader geeft aan minder spanning te ervaren, kan weer rustig ademhalen nu hij zijn uitleg heeft kunnen doen. In sommige gevallen opluchting omdat het slachtoffer minder bang en boos is. Voorbeeld expliciete uiting: De dader gaf aan opgelucht te zijn doordat hij/zij zijn/haar excuses heeft kunnen maken. 9 Onbekend/niet te bepalen Toonde minder -2 -1 0 1 2 Toonde meer opluchting
3.8 Toonde de dader door de bemiddeling een verandering in sympathie voor het slachtoffer?	Kenmerken van het tonen van sympathie voor het slachtoffer door de dader zijn: De dader doet aardiger tegen het slachtoffer. De dader is meer bereid te luisteren naar de kant van het slachtoffer en geeft er ook blijk van hem/haar beter te begrijpen. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zei tegen het slachtoffer dat hij/zij nu meer sympathie en/of begrip voor het slachtoffer heeft. 9 Onbekend/niet te bepalen Toonde minder -2 -1 0 1 2 Toonde meer sympathie
3.9 Hebben partijen zich 'her-steld'? Ofwel: staan slachtoffer en dader door de bemiddeling anders tegenover elkaar?	Kenmerken van herstel tussen slachtoffer en dader zijn: Eventuele hoogoplopende emoties aan het begin van de bemiddeling, zijn aan het einde afgezwakt. Beide partijen kunnen aan het begin van de bemiddeling bijvoorbeeld nog terughoudend zijn met het geven van een hand, maar schudden elkaar aan het einde welgemeend de hand. Voorbeeld expliciete uiting: Dader en slachtoffer zeggen elkaar nu gewoon op straat tegen te kunnen komen zonder elkaar wat aan te willen doen. Kenmerken negatiever tegenover elkaar staan: Partijen zijn na de bemiddeling negatiever over elkaar gaan denken, ze kunnen (nog) minder begrip voor elkaar opbrengen en willen elkaar (nog) meer negeren dan voor de bemiddeling, ze uiten meer negatieve gevoelens ten opzichte van de ander. Voorbeeld expliciete uiting: Dader en slachtoffer zeggen na de confrontatie nog negatiever over elkaar te zijn gaan denken. 9 Onbekend/niet te bepalen Partijen staan -2 -1 0 1 2 Partijen staan negatiever tegenover elkaar positiever tegenover elkaar (herstel)

3.10 Is de attitude van de dader ten opzichte van het plegen van delicten in het algemeen <i>door de bemiddeling</i> veranderd?	Kenmerken van een negatievere attitude ten opzichte van het plegen van delicten van de dader zijn: De dader vindt dat hij geen delicten moet plegen, zegt bijvoorbeeld dat er geen excuses zijn om delicten te plegen of zegt ervoor te willen zorgen dat dingen als deze nooit meer zullen gebeuren. Voorbeeld expliciete uiting: De dader vertelde tijdens de bemiddeling dat hij het delict op dat moment normaal vond, maar nu wel inziet dat het niet normaal is. Kenmerken positievere attitude: Dader vindt dat het plegen van delicten moet kunnen, zegt bijvoorbeeld dat er nou eenmaal situaties zijn waarbij je wel een delict moet plegen. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zegt na de bemiddeling er nog meer van overtuigd te zijn dat een delict plegen soms de enige oplossing is en je dat in dat geval gewoon moet doen. <table><tr><td colspan="7">9 Onbekend/niet te bepalen</td></tr><tr><td>Negatievere attitude tov het plegen van delicten</td><td>-2</td><td>-1</td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>Positieve attitude tov het plegen van delicten</td></tr></table>	9 Onbekend/niet te bepalen							Negatievere attitude tov het plegen van delicten	-2	-1	0	1	2	Positieve attitude tov het plegen van delicten
9 Onbekend/niet te bepalen															
Negatievere attitude tov het plegen van delicten	-2	-1	0	1	2	Positieve attitude tov het plegen van delicten									
3.11 Toonde de dader <i>door de bemiddeling</i> een verandering in inzicht in de negatieve gevolgen die het delict voor het slachtoffer heeft gehad?	Kenmerken inzicht in gevolgen van slachtoffer: Luistert naar het slachtoffer zonder hem/haar te onderbreken, zegt te begrijpen dat het moeilijk voor het slachtoffer is, vindt het erg wat hij het slachtoffer heeft aangedaan. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zei door de bemiddeling pas te begrijpen wat hij/zij het slachtoffer heeft aangedaan. <table><tr><td colspan="7">9 Onbekend/niet te bepalen</td></tr><tr><td>Toonde minder Inzicht</td><td>-2</td><td>-1</td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>Toonde meer inzicht</td></tr></table>	9 Onbekend/niet te bepalen							Toonde minder Inzicht	-2	-1	0	1	2	Toonde meer inzicht
9 Onbekend/niet te bepalen															
Toonde minder Inzicht	-2	-1	0	1	2	Toonde meer inzicht									
3.12 Is de mate van verantwoordelijkheid voor het delict nemen bij de dader <i>door de bemiddeling</i> veranderd?	Kenmerken verantwoordelijkheid nemen: de dader geeft niet alleen toe dat hij/zij het delict gepleegd heeft, maar ook dat hij/zij een andere keuze had, maar zelf besloten heeft het delict toch te begaan, hij/zij is bereid zijn/haar gedrag onder ogen te zien en er wat aan te doen. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zegt zijn/haar verantwoordelijkheid te nemen en daarom de straf die hij/zij krijgt of heeft gekregen te aanvaarden. <table><tr><td colspan="7">9 Onbekend/niet te bepalen</td></tr><tr><td>Neemt minder verantwoordelijkheid</td><td>-2</td><td>-1</td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>Neemt meer verantwoordelijkheid</td></tr></table>	9 Onbekend/niet te bepalen							Neemt minder verantwoordelijkheid	-2	-1	0	1	2	Neemt meer verantwoordelijkheid
9 Onbekend/niet te bepalen															
Neemt minder verantwoordelijkheid	-2	-1	0	1	2	Neemt meer verantwoordelijkheid									
3.13 Is de intentie van de dader om geen delicten meer te plegen door de bemiddeling veranderd?	Kenmerken intentie tot geen delicten plegen: Dader zegt bijvoorbeeld zijn leven te willen beteren. Ook kan de dader bijvoorbeeld zeggen dat hij/zij nu heeft meegemaakt dat hij/zij in een situatie kan komen dat hij wel een delict gaat plegen, maar hier nu extra alert op is en het de volgende keer niet meer zo ver laat komen. Voorbeeld expliciete uiting: De dader vertelde het slachtoffer dat hij/zij van plan is geen delicten meer te plegen. <table><tr><td colspan="7">9 Onbekend/niet te bepalen</td></tr><tr><td>Minder Sterke intentie</td><td>-2</td><td>-1</td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>Sterkere intentie</td></tr></table>	9 Onbekend/niet te bepalen							Minder Sterke intentie	-2	-1	0	1	2	Sterkere intentie
9 Onbekend/niet te bepalen															
Minder Sterke intentie	-2	-1	0	1	2	Sterkere intentie									

3.14 Komt er uit het contactjournaal naar voren dat het gesprek een bepaalde impact op de dader heeft gehad?	Kenmerken positieve impact: Dader doet uitingen van spijt/excuses over wat er gebeurt is, maar is positief over de toekomst. Het gesprek heeft aan zijn/haar verwachtingen voldaan en hij/zij heeft het idee dat hij/zij iets goed heeft kunnen maken met het slachtoffer. Dader heeft het idee dat hij/zij het immorele beeld dat anderen van hem/haar hebben na zijn/haar delict, heeft kunnen repareren (Schnabel & Nadler, 2008). Voorbeeld expliciete uiting: De bemiddeling heeft duidelijk een positieve impact op de dader gehad. Kenmerken negatieve impact: Dader laat aan het begin van de bemiddeling merken open te staan voor het slachtoffer, maar laat aan het einde merken het niet met het slachtoffer eens te zijn en er weinig van geleerd te hebben. Voorbeeld expliciete uiting: Dader zegt door de bemiddeling nog meer het idee gekregen te hebben dat het slachtoffer overdrijft. 9 Onbekend/niet te bepalen Negatieve impact -2 -1 0 1 2 Positieve impact
3.15 Is de dader tevreden met de bemiddeling?	Scoor de tevredenheid met de bemiddeling, niet met het resultaat. Kenmerken van tevredenheid met de bemiddeling: De dader bedankt de bemiddelaar voor zijn/haar goede inzet (en eventueel het slachtoffer) of zegt bijvoorbeeld blij te zijn dat hij/zij op deze manier uitleg over het delict heeft kunnen geven, dader zegt met een goed gevoel op de bemiddeling terug te kijken. Voorbeeld expliciete uiting: De dader zei het fijn te vinden dat een bemiddeling als deze mogelijk is. 9 Onbekend/niet te bepalen Geheel ontevreden -2 -1 0 1 2 Geheel tevreden

4. Inhoud bemiddeling

Wanneer naar het slachtoffer gevraagd wordt, gaat dit over degene die het gesprek met de dader aangaat. Dit kunnen dus ook één of meerdere nabestaanden zijn. Als ouders het gesprek aangaan, bijvoorbeeld omdat hun kind misbruikt is, worden ook de ouders als slachtoffer gezien.

4.1 Zijn er afspraken gemaakt tussen slachtoffer en dader?	Voorbeelden van afspraken: Dader en slachtoffer hebben afgesproken elkaar met rust te laten, en bijvoorbeeld niet met elkaars vrienden om te gaan. De dader zal het slachtoffer op de hoogte houden van zijn behandeling. Afspraken hoeven niet schriftelijk te zijn, maar kunnen ook mondeling gemaakt worden. 9 Onbekend/niet te bepalen Er is geen sprake van afspraken 0 1 2 Er zijn duidelijke afspraken gemaakt
4.2 Heeft het slachtoffer tijdens de bemiddeling de negatieve gevolgen van het delict voor hem/haar verteld?	Kenmerken vertellen negatieve gevolgen: Slachtoffer vertelde bijvoorbeeld niet meer alleen over straat de durven, nachtmerries te hebben, een negatief beeld van zichzelf te hebben omdat hij/zij vindt dat hij/zij iets aan het delict had kunnen doen. Voorbeeld expliciet uiting: Het slachtoffer vertelde dat het delict veel gevolgen voor hem/haar heeft gehad. 9 Onbekend/niet te bepalen Negatieve gevolgen niet verteld 0 1 2 Negatieve gevolgen nadrukkelijk verteld

4.8 Toonde het slachtoffer tijdens de bemiddeling sympathie ten opzichte van de dader?	Kenmerken sympathie van het slachtoffer richting de dader: Het slachtoffer is aardiger voor de dader. Als het slachtoffer eerst nog defensief reageerde ten opzichte van de dader (bijvoorbeeld veel argumenten van de dader tegensprak) is dat bij meer sympathie minder het geval. Slachtoffer wordt tijdens de bemiddeling milder ten opzichte van de dader. Is meer bereid te luisteren naar de kant van de dader en geeft er ook blijk van hem/haar (beter) te begrijpen. In het geval van een gesprek kan men dit bijvoorbeeld zien aan een mildere gezinsuitdrukking, bijvoorbeeld een (voorzichtige) glimlach richting de dader of instemmend knikken als de dader iets vertelt. Voorbeeld expliciete uiting: Het slachtoffer zei de dader nu aardiger te vinden en beter te begrijpen waarom hij/zij het delict heeft gepleegd. 9 Onbekend/niet te bepalen Toont geen sympathie 0 1 2 Toont veel sympathie
4.9 Heeft de dader zijn excuses aangeboden?	Het gaat hier om de expliciete uiting van excuses, niet om een algemeen beeld van spijt bij de dader. Onderdelen van excuses zijn: Dader zegt 'sorry' of 'het spijt me', geeft toe dat hij verantwoordelijk is, hij/zij toont berouw en wil het goedmaken, zegt dat het in de toekomst niet weer zal gebeuren (Petrucci, 2002). 9 Onbekend/niet te bepalen Dader bood 0 1 2 Dader bood zeer duidelijk en uitgebreid excuses aan geen excuses aan
4.10 In hoeverre schat de bemiddelaar de excuses van de dader in als oprecht?	Indien geen excuses aangeboden zijn kies 'Niet van toepassing', indien de bemiddelaar niet rapporteert over de oprechtheid van de excuses, kies 'onbekend/niet te bepalen'. Voorbeeld: 'De dader bood excuses aan, maar dit kwam wat gemaakt op mij over'. 8 Niet van toepassing 9 Onbekend/niet te bepalen Niet oprecht 0 1 2 Zeer oprecht
4.11 Heeft het slachtoffer excuses van de dader aanvaard?	Indien geen excuses zijn aangeboden kies 'niet van toepassing'. Indien niet expliciet aanvaard, maar wel impliciet waargenomen en beschreven door bemiddelaar, kies score 1. Kenmerken van impliciete aanvaarding zijn: Niet meer boos zijn, de dader begrijpen, de dader een goede toekomst toewensen. 8 Niet van toepassing 9 Onbekend/niet te bepalen Niet aanvaard 0 1 2 Wel aanvaard
4.12 In hoeverre geeft het slachtoffer aan de excuses van de dader oprecht te vinden?	Kenmerken die aangeven dat het slachtoffer de excuses als oprecht ervaart: Slachtoffer zei te zien dat het veel met de dader deed en hij/zij het er moeilijk mee had. Voorbeeld expliciete uiting: Slachtoffer zei te zien dat de dader het meent en aanvaarde de excuses. 8 Niet van toepassing 9 Onbekend/niet te bepalen Niet oprecht 0 1 2 Zeer oprecht

4.13 Geeft het slachtoffer expliciet aan de dader te vergeven?	Alleen bij een expliciete uiting, geef score 2. Bij vergeving wordt de motivatie bij het slachtoffer minder om: - wraak te nemen en - contact met de dader te vermijden (McCullough, Bellah, Kilpatrick & Johnson, 2001). Voorbeeld expliciete uiting: Slachtoffer zei de dader te vergeven. 9 Onbekend/niet te bepalen Geeft dit niet aan 0 1 2 Geeft dit zeer duidelijk aan
4.14 Toont het slachtoffer tijdens de bemiddeling opluchting?	Kenmerken opluchting bij het slachtoffer: meer ontspannen houding, slachtoffer geeft aan nu minder spanning te ervaren, slachtoffer zegt blij te zijn eindelijk iets met zijn/haar gevoelens te kunnen doen. Voorbeeld expliciete uiting: Slachtoffer gaf aan dat het opluchtte om zijn/haar kant van het verhaal te vertellen. 9 Onbekend/niet te bepalen Toonde geen 0 1 2 Toonde veel opluchting opluchting
4.15 Is het slachtoffer tevreden met de bemiddeling?	Scoor de tevredenheid met de bemiddeling, niet met het resultaat. Kenmerken tevredenheid over bemiddeling bij slachtoffer: Het slachtoffer bedankt de bemiddelaar voor zijn/haar goede inzet (en eventueel de dader) of zegt bijvoorbeeld blij te zijn dat hij/zij op deze manier zijn/haar kant van het verhaal heeft kunnen doen, slachtoffer zegt met een goed gevoel op de bemiddeling terug te kijken. Voorbeeld expliciete uiting: Het slachtoffer zegt tevreden te zijn met de manier van bemiddelen. 9 Onbekend/niet te bepalen Ontevreden 0 1 2 Tevreden

Appendix C Overige effecten van de categorische variabelen op de impactitems

Tabel C1. Overige effecten van de categorische variabelen op 'schaamte'

	df	F	p
Geslacht da	1,39	.036	.852
Geslacht so	1,39	1.045	.313
So meer- of minderjarig	1,39	.024	.877
Kenden so & da elkaar	1,39	.031	.862
Schade door delict	1,39	.349	.558
Morele beoordeling delict	1,39	1.801	.187
Initiatiefnemer	1,39	.656	.423

* p<.05, ** p<.01

Tabel C2. Overige effecten van de categorische variabelen op 'opluchting bij de dader'

	df	F	p
Geslacht da	1,45	.315	.578
Geslacht so	1,45	.123	.727
So meer- of minderjarig	1,45	.046	.831
Kenden so & da elkaar	1,45	.507	.480
Schade door delict	1,45	.281	.598
Morele beoordeling delict	1,45	1.984	.166
Initiatiefnemer	1,45	10.236	.003**

*p<.05, **p<.01

Tabel C3. Overige effecten van de categorische variabelen op 'sympathie voor slachtoffer'

	df	F	p
Geslacht da	1,45	1.586	.214
Geslacht so	1,45	.643	.427
So meer- of minderjarig	1,45	.607	.440
Kenden so & da elkaar	1,45	.042	.838
Schade door delict	1,45	.600	.443
Morele beoordeling delict	1,45	.017	.898
Initiatiefnemer	1,45	3.062	.087

* p<.05, ** p<.01

Tabel C4. Overige effecten van de categorische variabelen op 'herstel tussen slachtoffer en dader'

	df	F	p
Geslacht da	1,57	.997	.322
Geslacht so	1,57	.896	.348
So meer- of minderjarig	1,57	.147	.703
Kenden so & da elkaar	1,57	4.188	.045*
Schade door delict	1,57	1.349	.250
Morele beoordeling delict	1,57	.405	.527
Initiatiefnemer	1,57	.776	.382

* p<.05, ** p<.01

Tabel C5. Overige effecten van de categorische variabelen op 'verantwoordelijkheid voor het delict nemen'

	df	F	p
Geslacht da	1,47	4.484	.040*
Geslacht so	1,47	2.549	.117
So meer- of minderjarig	1,47	2.672	.109
Kenden so & da elkaar	1,47	.259	.613
Schade door delict	1,47	.016	.899
Morele beoordeling delict	1,47	.382	.540
Initiatiefnemer	1,47	4.204	.046*

* p<.05, ** p<.01

Tabel C6. Overige effecten van de categorische variabelen op 'afspraken tussen slachtoffer en dader'

	df	F	p
Geslacht da	1,45	5.077	.029*
Geslacht so	1,45	.196	.660
So meer- of minderjarig	1,45	1.061	.309
Kenden so & da elkaar	1,45	9.545	.003
Schade door delict	1,45	.355	.554
Morele beoordeling delict	1,45	1.194	.280
Initiatiefnemer	1,45	.173	.679

* p<.05, ** p<.01

Appendix D Overige correlaties tussen de bemiddelingskenmerken en de impactitems

Tabel D1. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'schaamte'

	τ	p	N
Kant vd da	-.105	.419	47
Kant vh so	.094	.481	45
Morele beoordeling	.215	.073	52
Schade door delict	-.009	.938	54
Boosheid so	.199	.154	46
Angst so	.181	.172	51
Sympathie voor da	.000	1.000	49
Excuses gemaakt	.082	.551	46
Bemiddelaar excuses oprecht	.048	.784	30
Vergeving door so	-.048	.747	38
Opluchting bij so	.077	.579	44
Tevredenheid bij so	.294	.055	40

Tabel D2. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'opluchting bij dader'

	τ	p	N
Kant vd da	.233	.055	55
Kant vh so	.087	.490	50
Schade door delict	.169	.121	61
Angst so	-.008	.949	61
Bemiddelaar excuses oprecht	.235	.159	36

Tabel D3. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'sympathie voor het slachtoffer'

	τ	p	N
Kant vh so	.324	.008	52
Schade door delict	-.018	.864	63
Boosheid so	-.150	.238	54
Angst so	.158	.196	60
Bemiddelaar excuses oprecht	.294	.084	33
So excuses oprecht	.059	.727	34
Tevredenheid bij so	.524	.000	50

Tabel D4. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'herstel tussen slachtoffer en dader'

	τ	p	N
Morele beoordeling	.055	.579	79
Schade door delict	.074	.439	77

Tabel D5. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'verantwoordelijkheid voor het delict nemen'

	τ	p	N
Kant vh so	.181	.128	54
Morele beoordeling	.079	.457	66
Schade door delict	-.172	.096	65
Boosheid so	-.040	.747	59
Angst so	.194	.103	63
Bemiddelaar excuses oprecht	.186	.235	39
So excuses oprecht	.215	.184	37

Tabel D6. Niet-significante correlaties tussen bemiddelingskenmerken en 'afspraken tussen slachtoffer en dader'

	τ	p	N
Kant vd da	-.051	.654	59
Morele beoordeling	.121	.266	64
Schade door delict	.187	.071	64
Boosheid so	-.018	.883	58
Angst so	.115	.336	67
Sympathie voor da	.195	.121	54
Excuses gemaakt	.049	.690	57
Bemiddelaar excuses oprecht	.209	.203	35
So excuses oprecht	.119	.468	35
Vergeving door so	.182	.191	43